

คู่มือ กฟ.

คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

ประเทศต้องมี **รัฐบาล**
หมู่บ้านต้องมี **กม.**

คำนำ

หมู่บ้าน คือ โครงสร้างทางการปกครองของไทยที่เล็กที่สุด และสำคัญที่สุด ดังที่หลายฝ่ายเห็นตรงกันว่าหมู่บ้าน คือ “จุดแตกหัก” ของการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในทุกมิติ หากวันนี้เราสามารถทำให้ทุกหมู่บ้านในประเทศไทยของเรา ที่มีอยู่กว่า 75,000 หมู่บ้าน เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้แล้ว ประเทศไทยของเราก็จะมีรากฐานที่แข็งแกร่ง และเป็นพลังที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศในทุกมิติ

เพื่อให้หมู่บ้านมีกลไกหลักสำคัญ ทำหน้าที่บริหารจัดการหมู่บ้านให้เกิดเอกภาพและเข้มแข็ง กรมการปกครองจึงได้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 มาตรา 28 ตรี เกี่ยวกับโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ให้มีโครงสร้างที่ประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วนในหมู่บ้านและกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน โดยมีเป้าหมายให้ กม. ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักรับผิดชอบบูรณาการขับเคลื่อนงาน โครงการ/กิจกรรมของ ทุกภาคส่วนในหมู่บ้าน ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารจัดการของหมู่บ้านมีเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อน ซึ่งจะส่งผลให้ประหยัดทั้งเวลาและงบประมาณ

คู่มือฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของ กม. เพื่อให้ กม. และประชาชนทั่วไปได้ศึกษา โดยมีเนื้อหาสาระและรูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย ทั้งนี้ กรมการปกครองหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ กม. และผู้สนใจต่อไป

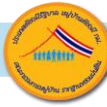
ส่วนพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องที่
สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง

มกราคม 2557

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ใครเป็นใครในหมู่บ้าน	3
บทที่ 2 ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ทำอะไรบ้าง	5
บทที่ 3 กม. คือใครและมีหน้าที่อย่างไร	10
บทที่ 4 สิ่งที กม. ต้องปฏิบัติ	19
บทที่ 5 ทำไม กม. ต้องบูรณาการจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน”	21
บทที่ 6 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	31
บทที่ 7 สรุปบทเรียนความสำเร็จของบ้านหนองกลางดง หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	42
บทที่ 8 กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน	50
บทที่ 9 การประนีประนอมข้อพิพาทโดย คณะกรรมการหมู่บ้าน	57
บทที่ 10 บทสรุป	66

บทที่ 1

ใครเป็นใครในหมู่บ้าน

ก่อนที่จะไปเรียนรู้ถึงการปกครองในระดับหมู่บ้านซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ เรามาเรียนรู้ก่อนว่าประเทศไทยของเรานั้นมีการจัดการปกครองออกเป็นแบบใดบ้าง ประเทศไทยของเรานั้นแบ่งการปกครองออกเป็น

☞ **ราชการบริหารส่วนกลาง** คือ กระทรวง ทบวง กรม

☞ **ราชการบริหารส่วนภูมิภาค** คือ จังหวัด อำเภอ

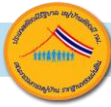
☞ **ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น** คือ กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล (มีทั้งเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

☞ **การปกครองท้องที่** คือ อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน (ทุกวันนี้ (ปี พ.ศ. 2556) กิ่งอำเภอได้ยกฐานะเป็นอำเภอหมดแล้ว)

ราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ส่วน อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน นั้น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ซึ่งตราขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ (ร.5) เรียกว่าพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 และพระองค์ท่านได้ทรงริเริ่มให้มีตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ปกครองหมู่บ้านครั้งแรก ที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

☞ ในการตั้งหมู่บ้านมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

⇒ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ มีประชากรราว 200 คน มีบ้านไม่ต่ำกว่า 5 บ้าน

⇒ ตามมติคณะรัฐมนตรี แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีชุมชนหนาแน่น ก่อนแยกต้องมีประชากรไม่น้อยกว่า 1,200 คน หรือมีบ้านไม่น้อยกว่า 240 บ้าน

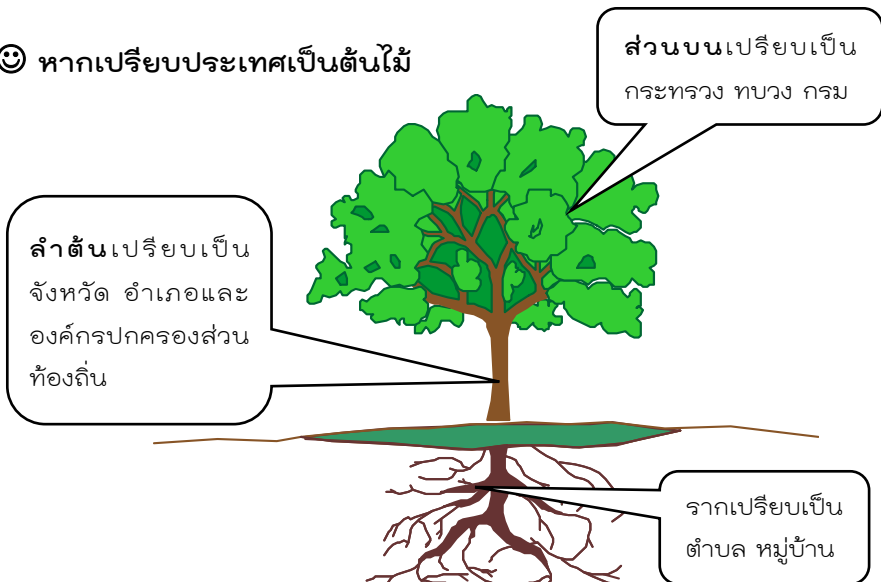
➤ แยกแล้วต้องมีประชากรไม่น้อยกว่า 600 คน มีบ้านไม่น้อยกว่า 120 บ้าน

2. กรณีชุมชนห่างไกล

➤ ก่อนแยกต้องมีประชากรไม่น้อยกว่า 600 คน หรือมีบ้านไม่น้อยกว่า 120 บ้าน

➤ แยกแล้วต้องมีประชากรไม่น้อยกว่า 200 คน มีบ้านไม่น้อยกว่า 40 บ้าน

😊 หากเปรียบเทียบประเทศเป็นต้นไม้

➤ คำถาม - ถ้าจะบำรุงรักษาต้นไม้ต้นนี้ให้เจริญงอกงาม ออกดอกออกผล จะต้องบำรุงในส่วนใด ?

☞ ส่วนการตั้งตำบลมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

⇒ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ มีหมู่บ้านราว 20 หมู่บ้าน

⇒ ตามมติคณะรัฐมนตรี แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีชุมชนหนาแน่นต้องมีประชากรไม่น้อยกว่า 4,800 คน หรือมีหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 8 หมู่บ้าน
2. กรณีชุมชนห่างไกลต้องมีประชากรไม่น้อยกว่า 3,600 คน หรือมีหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 6 หมู่บ้าน ห่างจากตำบลเดิม 6 กม.

☞ โครงสร้างการปกครองของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ประกอบด้วย

1. ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน
2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง 2 คน
3. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (มีเฉพาะบางหมู่บ้าน)

บทที่ 2

ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่อย่างไร

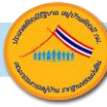
หลายคนอาจจะเคยมีคำถามว่า ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่อย่างไร ทำไมเมื่อมีองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ยังคงต้องมีผู้ใหญ่บ้านอยู่อีก ในเมื่อพื้นที่ทำงานทับซ้อนกัน บางหน่วยงาน รวมถึงนักวิชาการบางท่าน ถึงกับเสนอให้ยุบเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ ไปเลยก็มี ที่เป็นแบบนี้ก็เพราะกฎหมายได้กำหนด อำนาจ หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้อย่างชัดเจน โดยล่าสุดยังได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ให้ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในตำแหน่งจนอายุครบ 60 ปี และ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2552 ห้ามยุบเลิกตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ นั่นเป็นการบ่งบอกว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ มีความจำเป็นและสำคัญต่อการดูแล

“บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่พี่น้องประชาชนในระดับตำบล และหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศ

เพื่อให้มองเห็นภาพอำนาจหน้าที่ระหว่างกันนั้น ผู้ใหญ่บ้าน กับหน้าที่ของ อบต. ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงขอนำหน้าที่ของทั้งสององค์กร มาให้ศึกษา ดังนี้

หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน
1) อำนวยความสะดวกและดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน 2) สร้างความสามัคคีและความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น 3) ประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือรับบริการกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) รับฟังปัญหาและนำความเดือดร้อน ทุกข์สุขและความต้องการที่จำเป็นของราษฎรในหมู่บ้าน แจ้งต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขหรือช่วยเหลือ 5) ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6) ควบคุมดูแลราษฎรในหมู่บ้านให้ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ โดยกระทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎร

หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

7) อบรมหรือชี้แจงให้ราษฎรมีความรู้ความเข้าใจใน ข้อราชการ กฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ในการนี้ สามารถ เรียกราษฎรมาประชุมได้ตามสมควร

8) แจ้งให้ราษฎรให้ความช่วยเหลือในกิจการสาธารณประโยชน์ เพื่อบำบัดปัดป้องภัยอันตรายสาธารณะอันมีมาโดยฉุกเฉิน รวมตลอดทั้ง การช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย

9) จัดให้มีการประชุมราษฎรและคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นประจำ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

10) ปฏิบัติตามคำสั่งของกำนันหรือทางราชการและรายงาน เหตุการณ์ที่ไม่ปกติ ซึ่งเกิดขึ้นในหมู่บ้านให้กำนันทราบ พร้อมทั้งรายงาน ต่อนายอำเภอด้วย

11) ปฏิบัติตามภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบ แผนของทางราชการ หรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม และหน่วยงานอื่น ของรัฐ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมอบหมาย

➡ นอกจากผู้ใหญ่บ้านจะมีหน้าที่ทั้ง 11 ข้อ ข้างต้นแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวข้องด้วย **ความอาญา** ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นหรือ สงสัยว่าได้เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน ต้องแจ้งความต่อ “กำนัน” นายตำบลให้ทราบ

ข้อ 2 เมื่อทราบข่าวว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้น หรือ สงสัยว่าได้เกิดขึ้นใน หมู่บ้านที่ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านนั้นให้ทราบ

ข้อ 3 เมื่อตรวจพบของกลางที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายมีอยู่ก็ดี หรือสิ่งของที่สงสัยว่าได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมาย

หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

หรือเป็นสิ่งที่ของสำหรับ ใช้ในการกระทำผิดกฎหมายก็ดีให้จับสิ่งของนั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกำนันนายตำบล

ข้อ 4 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกำลังกระทำความผิดกฎหมายก็ดี หรือ มีเหตุควรสงสัยว่าเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายก็ดี ให้จับตัวผู้นั้นไว้ และรีบนำส่งต่อกำนันนายตำบล

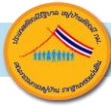
ข้อ 5 ถ้ามีหมายหรือมีคำสั่งตามหน้าที่ราชการ ให้จับผู้ใดใน หมู่บ้านนั้น เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะจับผู้นั้น และรีบส่งต่อกำนัน หรือกรมการอำเภอตามสมควร

ข้อ 6 เมื่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกหมายสั่งให้ค้นหรือให้ยึด ผู้ใหญ่บ้านต้องจัดการให้เป็นไปตามหมาย

หน้าที่ของ อบต.

1. หน้าที่ที่ต้องทำ มีดังนี้

- 1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- 1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 1.6 ส่งเสริมการพัฒนาดสรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 1.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 1.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 1.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

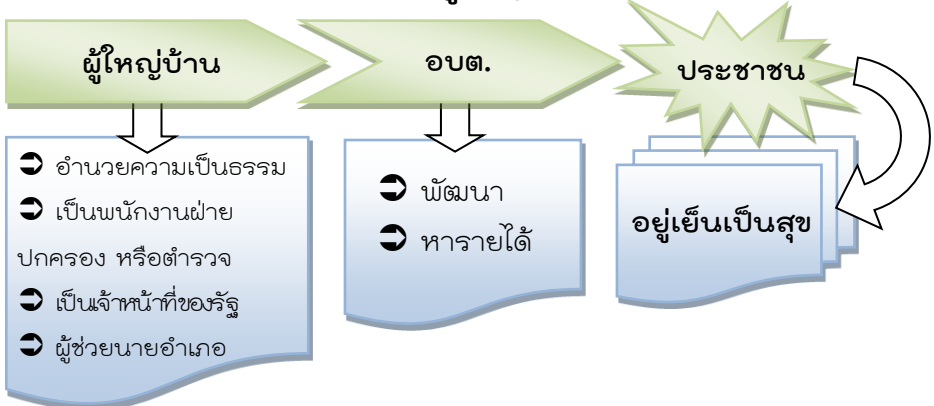

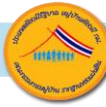
หน้าที่ของ อบต.

2. หน้าที่ที่อาจจะทำได้ มีดังนี้

- 2.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- 2.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 2.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 2.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
- 2.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- 2.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 2.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 2.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- 2.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 2.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 2.12 การท่องเที่ยว
- 2.13 การผังเมือง

☞ ความแตกต่างระหว่างหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน กับหน้าที่ของ อบต.

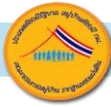
สรุป แม้พื้นที่รับผิดชอบของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านฯ และ อบต. จะเป็นพื้นที่ทับซ้อนกัน แต่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน และทั้งสององค์กรต้องทำงานร่วมกันจนมีหลายคนกล่าวว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ “พ่อ” อบต. คือ “แม่” ที่ต้องดูแลลูกๆ คือพี่น้องประชาชนในพื้นที่ให้ “อยู่เย็นเป็นสุข” (แล้วถ้ามีแม่ไม่มีพ่อ หรือมีพ่อไม่มีแม่ หรือพ่อแม่ทะเลาะกันบ้านนั้นจะเป็นอย่างไร)

บทที่ 3

กม. คือใคร และมีหน้าที่อย่างไร

นอกจากกฎหมายจะกำหนดให้ในหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่พี่น้องประชาชนในหมู่บ้านตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดข้างต้นซึ่งมีอยู่มากมายแล้ว เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้นกฎหมายจึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือ กม. เป็นผู้เสนอแนะและให้คำปรึกษาผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่อีกด้วย ดังนั้น จึงถือได้ว่า กม. เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ

เริ่มแรกกฎหมายกำหนดให้ กม. ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน เป็นประธาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่น้อยกว่า 2 คน แต่ปัจจุบันกระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองได้เสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) โดยยึดหลัก “การบูรณาการคน และบูรณาการงานในหมู่บ้าน” ทำหน้าที่บริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านเปรียบเสมือนเป็น “คณะรัฐมนตรีของหมู่บ้าน” ให้เกิดเอกภาพ และก่อประโยชน์สูงสุดต่อพี่น้องประชาชน ดังคำขวัญที่ว่า “ประเทศต้องมีรัฐบาล หมู่บ้านต้องมี กม.”

โครงสร้างของ กม.

โดยตำแหน่ง

- ❶ ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน กม.
- ❷ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- ❸ สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน (ส.อบต. สท. สจ.)
- ❹ ผู้นำ หรือผู้แทนกลุ่มองค์กร ในหมู่บ้าน

โดยการเลือก

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประชาชนในหมู่บ้านเลือก หมู่บ้านละอย่างน้อย 2 คน แต่ไม่เกิน 10 คน

สรุป ในแต่ละหมู่บ้านจะมี กม. อย่างน้อย หมู่บ้านละ 12 คน

กม. โดยตำแหน่ง หมายถึง ใครก็ตามที่ดำรงตำแหน่งข้างต้นในหมู่บ้านหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านให้ถือว่าเป็น กม. ยกตัวอย่างเช่น น้ำฉุยเป็นผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้น น้ำฉุย จึงเป็นประธาน กม. น้ำเฉย เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน น้ำเฉยก็เป็น กม. ลุงฉิ่งเป็น ส.อบต. ลุงฉิ่งก็เป็น กม. น้ำฉับเป็น สจ. น้ำฉับก็เป็น กม. น้ำฉ่ำเป็นประธานกลุ่มแม่บ้าน น้ำฉ่ำก็เป็น กม. พี่เฉลยเป็นหัวหน้าคุ้มสันติสุข พี่เฉลยก็เป็น กม. เป็นต้น

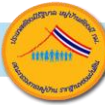
ทั้งนี้ กม. โดยตำแหน่งจะมีหมู่บ้านละมากน้อยแค่ไหนเพียงไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับว่าในหมู่บ้านนั้นๆ มีการแบ่งคุ้ม หรือมีกลุ่มต่างๆ มากน้อยเพียงใด ถ้ามีการแบ่งคุ้มมาก หรือว่ามีกลุ่มต่างๆ มากๆ หมู่บ้านนั้นก็จะมี กม. โดยตำแหน่งมาก แต่ถ้ามีน้อยหมู่บ้านนั้นก็จะมี กม. โดยตำแหน่งน้อย

ส่วน กม. ผู้ทรงคุณวุฒินั้นกฎหมายกำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านเลือกกันเองเป็น กม. ผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนจำนวนจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับที่ประชาชนในหมู่บ้านจะเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสมของหมู่บ้าน แต่ทั้งนี้ต้องไม่น้อยกว่า 2 คน แต่ไม่เกิน 10 คน แต่วาระของ กม. ผู้ทรงคุณวุฒิจะมีแตกต่างจาก กม. โดยตำแหน่ง เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ กม. ผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระ 4 ปี นับจากวันที่นายอำเภอได้มีประกาศแต่งตั้ง ดังนั้น ทุกๆ 4 ปี หมู่บ้านจะต้องมีการเลือก กม. ผู้ทรงคุณวุฒิกันใหม่

ดังนั้น เมื่อรวม กม. ทั้งมาจากการเป็นโดยตำแหน่งและการเป็นโดยการเลือกในแต่ละหมู่บ้านแล้วจะมี กม. อย่างน้อย 12 คน โดยประมาณมากที่สุดเท่าที่สำรวจได้ในปัจจุบัน คือ 59 คน คือ ที่บ้านหนองกลางดง หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาชลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นายโชคชัย ลี้มประดิษฐ์
ผญ. บ้านหนองกลางดง
หมู่บ้านต้นแบบ กม.

ส่วนบทบาทและหน้าที่ของ กม. นั้นตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องเน้นให้ **“ทำงานเป็นทีม”** โดยให้ กม. เป็นผู้ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งมีอยู่มากมาย ดังนี้

เมื่อพูดถึงหน้าที่ของ กม. ข้างต้นแล้ว อาจมี กม. หรือประชาชนหลายคนยังไม่เข้าใจหรือมองภาพยังไม่ชัด ดังนั้น จึงขออธิบายเพื่อขยายความเพิ่มเติม ดังนี้

1. การช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน ก็คือการให้ความช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด อำนาจหน้าที่ไว้ทั้งการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐรวมทั้งการเป็นผู้ช่วยนายอำเภอของผู้ใหญ่บ้าน

2. การปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้มีระเบียบ หรือกฎหมาย ให้อำนาจไว้ เช่น การประนีประนอมข้อพิพาทในหมู่บ้าน เป็นต้น

3. การทำงานตามที่นายอำเภอมอบหมาย คือ ในบางครั้งนายอำเภออาจมีการกิจหรือมีความจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจาก กม. จึงจะทำให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จนายอำเภอก็จะมอบหมายให้ กม. ช่วยเหลือทำงานนั้นๆ เช่น การเฝ้าระวังและป้องกันโรคที่แพร่ระบาด การเฝ้าระวังเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การสำรวจข้อมูลต่างๆ ในหมู่บ้าน เป็นต้น

4. การทำงานตามที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ คือ ในบางครั้งผู้ใหญ่บ้านอาจจะมียางานอื่นที่จะต้องทำนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในระเบียบ กฎหมายและไม่สามารถที่จะทำงานนั้นๆ คนเดียวได้จึงต้องร้องขอให้ กม. ช่วยเหลือ เช่น การสำรวจข้อมูลที่ต้องเข้าถึงทุกครัวเรือน การขอรับบริจาคในงานบุญประเพณีหรืองานประจำปีของหมู่บ้าน เป็นต้น

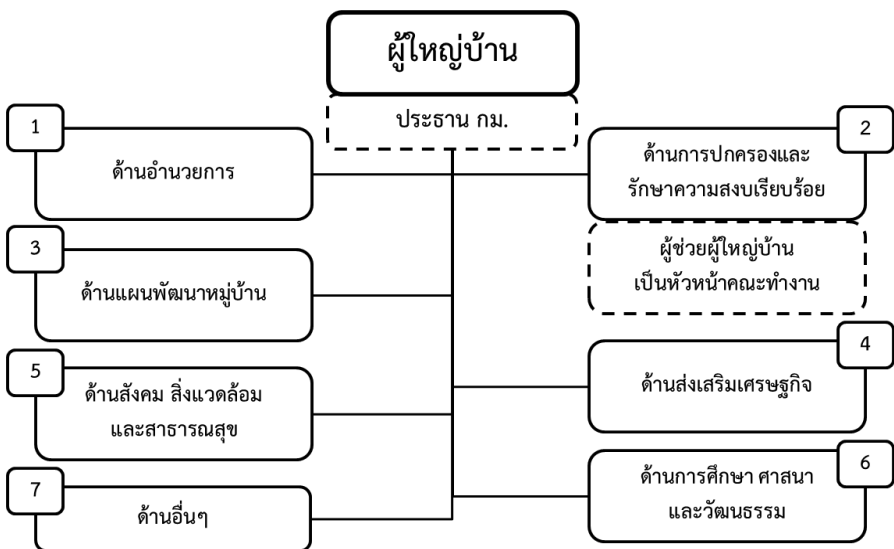
5. การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน จะแบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

5.1 ในกรณีที่หมู่บ้านนั้นมีแผนอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นแผนที่เกิดจากการสนับสนุนของหน่วยงานใดที่ได้ทำขึ้นในหมู่บ้านไม่ว่าจะเรียกว่าแผนชุมชน แผนชีวิตชุมชน หรือแผนชุมชนพึ่งตนเอง หรือเรียกชื่ออย่างอื่น กม. ก็จะมีหน้าที่ประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อรวบรวมแผนทุกแผนให้เป็นแผนเดียวกันเรียกว่า **“แผนพัฒนาหมู่บ้าน”**

5.2 กรณีที่หมู่บ้านนั้นๆ ยังไม่มีแผนใดๆ เลย กม.ก็จะมีหน้าที่ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านบูรณาการจัดทำ **“แผนพัฒนาหมู่บ้าน”** ขึ้นใหม่

6. การบริหารจัดการกิจกรรมในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่น
ทุกภาคส่วน การกิจข้อนี้เป็นภารกิจสำคัญเนื่องจากตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นมุ่งให้ กม. เป็นกลไกหลักในหมู่บ้านเปรียบเสมือนเป็น **“คณะรัฐมนตรีของหมู่บ้าน”** ดังนั้น ไม่ว่าหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตามที่มีภารกิจ หรือโครงการ กิจกรรมใดๆ ที่จะต้องทำในหมู่บ้าน จะต้องประสานผ่าน กม. แล้ว กม. จะต้องรับผิดชอบดำเนินการหรือร่วมรับผิดชอบดำเนินการกับหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ

นอกจาก กม. จะมีหน้าที่ตามกฎหมาย (มาตรา 28 ตรี แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 ทั้ง 6 ข้อ ข้างต้นแล้ว ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 ยังกำหนดให้ กม. แบ่งออกเป็นคณะทำงานด้านต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย ดังนี้

“คณะทำงานด้านต่างๆ ของ กม.”

หน้าที่ของคณะทำงาน

1. ด้านอำนวยการ มีหน้าที่ ดังนี้

- 1.1 งานธุรการ การจัดเก็บเอกสารต่างๆ ของหมู่บ้าน
- 1.2 การจัดประชุม เช่น การประชุม กม. การประชุมหมู่บ้านฯ
- 1.3 การรับจ่ายและเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของหมู่บ้าน
- 1.4 การประชาสัมพันธ์ข่าวสารสร้างความเข้าใจกับประชาชน
- 1.5 การประสานงานและติดตามการทำงานของคณะทำงาน

ด้านต่างๆ ทั้ง 7 คณะ

1.6 การจัดทำรายงานผลการดำเนินการของคณะทำงานในรอบปี
ว่ามีผลงานในเรื่องใดบ้าง

1.7 งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่ ดังนี้

2.1 การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.2 การส่งเสริมอุดมการณ์และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ดังนี้

- ➡ ยึดหลักกฎหมาย ความมีเหตุผล และสันติวิธี
- ➡ ปฏิบัติตามเสียงข้างมาก รับฟังเสียงข้างน้อย
- ➡ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและสังคม
- ➡ เสียสละและรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2.3 การส่งเสริมดูแลให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของหมู่บ้าน

2.4 การสร้างความเป็นธรรมและประนีประนอมข้อพิพาท

2.5 การตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อย และการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในหมู่บ้าน

2.6 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง ป่าชุมชน เป็นต้น

2.7 การป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและภัยอันตรายของหมู่บ้าน ทั้งภัยที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น พายุ โคลนถล่ม น้ำท่วมฯ และภัยจากการกระทำของมนุษย์ เช่น โจรปล้น ลักทรัพย์ การก่อความไม่สงบ เป็นต้น

3. ด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน

มีหน้าที่ ดังนี้

3.1 การบูรณาการ

จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

3.2 การประสานจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านร่วมกับคณะทำงานด้านต่างๆ เพื่อดำเนินการหรือขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 การรวบรวมและจัดทำข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้าน

3.4 การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน

4. ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ มีหน้าที่ ดังนี้

4.1 การส่งเสริมการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในหมู่บ้าน

4.2 การพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพ การผลิตและการตลาดเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

4.3 งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

5. ด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข มีหน้าที่ ดังนี้

5.1 การพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ รวมถึงการจัดสวัสดิการต่างๆ ของหมู่บ้าน

5.2 การสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

5.3 การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

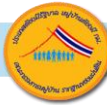
5.4 การสาธารณสุข

6. ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่ ดังนี้

การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา การบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณี และภูมิปัญญาของหมู่บ้าน หรืองานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย

7. ด้านอื่นๆ ตามความเหมาะสมของสภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ว่าสมควรจะตั้งคณะทำงานเพิ่มเติมจาก 6 คณะข้างต้นหรือไม่ เช่น ด้านการพัฒนาการเกษตร ด้านเยาวชน ด้านการพัฒนาการเมืองและการอำนวยความสะดวกเป็นธรรม เป็นต้น

นอกจากนั้นกระทรวงมหาดไทยยังเสนอคณะรัฐมนตรีให้มีมติเห็นชอบในหลักการแนวทางปฏิบัติการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ กม. ให้เป็นรูปธรรม และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแล้ว เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2552

บทที่ 4 สิ่งที กม. ต้องปฏิบัติ

เมื่อระเบียบกระทรวงมหาดไทยกำหนดให้แบ่ง กม. ออกเป็น คณะทำงานด้านต่างๆ แล้ว ก่อนที่คณะทำงานแต่ละด้านจะทำงานตามที่ได้รับมอบหมายก็จะต้องมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือแนวทางการทำงาน ในแต่ละเรื่องว่าควรจะเป็นอย่างไรเพื่อระดมสมองและหาทางออกร่วมกัน ก่อนที่จะลงมือทำงาน กล่าวคือต้อง **“ร่วมกันคิด แล้วแยกกันทำ”** โดยแต่ละตำแหน่งควรแสดงบทบาท ดังนี้

ผู้ใหญ่บ้าน (ประธาน กม. หรือนายกรัฐมนตรีของหมู่บ้าน)

1) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

2) ศึกษากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของ กม. ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิดเพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

3) ประชุม กม. สม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแจ้งข้อราชการและหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน

4) มอบหมายงาน กระจายความรับผิดชอบ ให้คณะทำงานแต่ละด้านตามความรู้ ความสามารถ สิ่งสำคัญต้องเน้นการทำงานเป็นทีม ไม่ควรเป็นพระเอกคนเดียวเหมือนในอดีต

5) สร้างเครือข่ายและแสวงหาความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

6) ติดตามผลงานตามที่ได้มอบหมายว่าเป็นอย่างไร ต้องปรับปรุงเพิ่มเติมส่วนใดหรือไม่

7) ประเมินผลงานตามที่ได้มอบหมายว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ เพียงไร สมควรจะมอบหมายงานนั้นๆ ให้ทำต่อหรือไม่ ถ้าไม่ ควร สับเปลี่ยนหมุนเวียนหน้าที่ให้เหมาะสม

8) ปฏิบัติตนเป็นผู้ประสานงานที่ดี

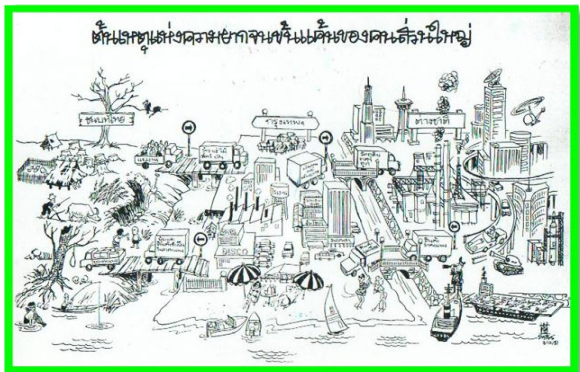
กรรมการหมู่บ้าน (คณะรัฐมนตรีของหมู่บ้าน)

1) ศึกษาทำความเข้าใจบทบาทอำนาจหน้าที่ของ กม. ตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2) ร่วมประชุม กม. อย่างสม่ำเสมอเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ นำเสนอปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน

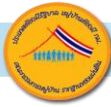
3) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หากมีปัญหาอุปสรรค ต้องแจ้งประธาน กม. ทราบเพื่อหาแนวทางแก้ไข

4) ให้ความ ร่วมมือกับทุกภาคส่วน ที่มีโครงการหรือ กิจกรรมมาดำเนินงาน ในหมู่บ้าน

5) เสนอปัญหาของหมู่บ้านพร้อมแนวทางแก้ไขต่อที่ประชุม กม.

6) มีจิตสาธารณะ ทำงานเพื่อหมู่บ้าน

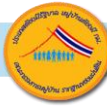

บทที่ 5 ทำไม กม. ต้องบูรณาการจัดทำ“แผนพัฒนาหมู่บ้าน”

เดิมทีการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาให้แก่ประชาชนในระดับหมู่บ้านนั้นอาจกล่าวได้ว่า ภาครัฐจะเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินการทั้งหมด ส่วนประชาชนในระดับหมู่บ้านซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศและเป็นผู้ที่ประสบปัญหาจะมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก แต่เมื่อมี **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 78 (2)** กำหนดให้รัฐต้องจัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ให้มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศและสนับสนุนให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณ เพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับ**พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2550 มาตรา 53/1** กำหนดให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด

นั่นก็หมายความว่า นับจากปี 2550 เป็นต้นมา จังหวัดสามารถขอจัดตั้งงบประมาณเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดได้ โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดที่ครอบคลุมทุกมิติและแผนของจังหวัดจะต้อง

- มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ นโยบายของรัฐบาล และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งความต้องการและศักยภาพของประชาชน ความพร้อมของภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนในจังหวัด
- ประสานและสร้างการมีส่วนร่วม พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ การจัดทำ

แผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดเพื่อให้เกิดความเห็นพ้องต้องกันในยุทธศาสตร์ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และร่วมรับผิดชอบต่อการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

- ๑) บูรณาการตั้งแต่**กระบวนการวางแผน** กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ การบริหารตามแผนและยุทธศาสตร์ รวมไปถึงการบูรณาการระหว่างแผนงานและแผนงบประมาณ การบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชน

การที่จังหวัดจะทราบข้อมูลปัญหา ความต้องการและศักยภาพของประชาชนภายในจังหวัดได้ก็ต้องอาศัยกลไกในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นผู้สะท้อนข้อมูลดังกล่าวให้จังหวัดในรูปแบบของแผนงาน/โครงการ

ดังนั้น ก่อนจะได้อะไรซึ่งแผนงาน/โครงการที่เป็นปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านก็ต้องมีการสำรวจข้อมูลของตนเอง คราวเรือน และหมู่บ้านก่อน เมื่อทราบข้อมูลทั้งหมด แล้วก็จะต้องนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาแล้วทำเป็น

“แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ กม. เป็นกลไกหลักในการบูรณาการจัดทำในหมู่บ้าน เพราะผู้ที่เป็น กม. คือ คนของหมู่บ้านที่รู้ข้อมูล รู้ปัญหา รู้ความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านดีกว่าคนอื่นที่อยู่นอกหมู่บ้าน

ทำไมต้องเรียกว่า “บูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน”

ดังที่ได้กล่าวไว้แต่ต้นแล้วว่า ในอดีตมีหลายหน่วยงานได้เข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้หมู่บ้านจัดทำแผนชุมชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท. เทศบาล อบจ.) ในพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการ

กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธกส.) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เครือข่ายแผนแม่บท ชุมชนพึ่งตนเอง 4 ภาค เป็นต้น ซึ่งในบางหมู่บ้านอาจจะมีหน่วยงานลงไป สนับสนุนให้จัดทำแผนชุมชนมากกว่า 1 หน่วยงาน แล้วก็จะทำให้หมู่บ้านนั้นๆ มีแผนฯ มากกว่า 1 แผน ซึ่งแผนดังกล่าวอาจจะยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน และไม่มีการประสานและเชื่อมโยงเข้ากับแผนฯ อื่นๆ จึงส่งผลทำให้ปัญหา บางปัญหาของหมู่บ้านยังไม่ได้รับการแก้ไข ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความ เบื่อหน่ายและไม่เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนฯ

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเพื่อสร้างเอกภาพในการจัดทำ แผนฯ ลดปัญหาความซ้ำซ้อน จึงได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ให้ กม. เป็นกลไกที่ทำหน้าที่ **“บูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน”**

“การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน” ทำอย่างไร

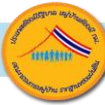
ก่อนอื่น กม. ต้องสำรวจดูว่า ในหมู่บ้านของเรานั้นมีแผนฯ หรือไม่ ไม่ว่าจะเรียกแผนอะไร เช่น แผน ชุมชน แผนชีวิตชุมชนพึ่งตนเอง ฯลฯ ถ้าพบว่ามีก็ต้องดูต่อไปว่า มี ทั้งหมดกี่แผน แต่ถ้าสำรวจดูแล้ว พบว่าในหมู่บ้านของเราไม่มีแผนใดๆ เลยก็ต้องเร่งเก็บข้อมูลไว้เพื่อจัดทำ แผนฯ โดยมีแนวทาง ดังนี้

➡ กรณีที่ไม่มีแผนใดๆ

ในหมู่บ้านเลย ให้ กม. บูรณาการจัดทำ **“แผนพัฒนาหมู่บ้าน”** ขึ้นใหม่ให้ ครอบคลุมทุกด้าน

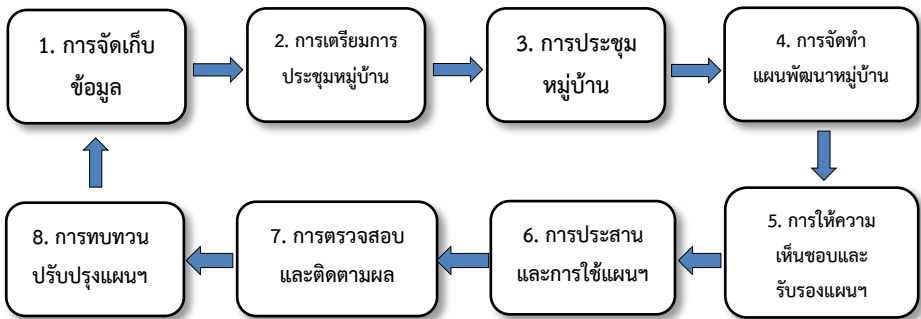
➡ กรณีมีแผนแล้ว แต่ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ก็ให้ กม. ไปทบทวน และปรับปรุงแผนให้เป็น **“แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ที่ครอบคลุมทุกด้านและเป็น ปัจจุบัน**

➡ กรณีมีแผนมากกว่า 1 แผน ก็ให้ กม. รวบรวมแผนทุกแผนให้เป็นแผนเดียวเรียกว่า **“แผนพัฒนาหมู่บ้าน”** โดยการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันว่าโครงการ/กิจกรรมที่ปรากฏในแต่ละแผนยังเป็นปัญหาความต้องการของหมู่บ้านหรือไม่ ถ้าใช่ก็ให้คงไว้ ถ้าไม่ใช่ก็ตัดออก ถ้าเหมือนกันมากกว่าหนึ่งก็รวมเป็นหนึ่ง

ขั้นตอนการ “บูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน” ต้องทำอย่างไร ?

ขั้นตอนการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดเก็บข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลหมู่บ้าน มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ข้อมูลครัวเรือน กม. ออกแบบการจัดเก็บข้อมูลและมอบหมายให้หัวหน้าคุ้มบ้าน หัวหน้ากลุ่มบ้าน หรือเขตบ้านแล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลครัวเรือนในคุ้ม กลุ่ม หรือเขตที่รับผิดชอบ โดยข้อมูลครัวเรือนอาจประกอบด้วยข้อมูลรายรับ รายจ่าย หนี้สิน เครื่องใช้ไฟฟ้า พาหนะ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลครัวเรือน กม. สามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

1.2 ข้อมูลหมู่บ้าน กม. ออกแบบการจัดเก็บข้อมูลหมู่บ้าน โดย

(1) รวบรวมจากข้อมูลครัวเรือน

(2) จัดเก็บข้อมูลอื่น ๆ ของหมู่บ้าน เช่น ถนน ป่า ที่สาธารณประโยชน์ ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน คลอง หนอง บึง ศาสนสถาน ฯลฯ

2. การเตรียมการประชุมหมู่บ้าน

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว กม. มีหน้าที่สรุป รวบรวม และวิเคราะห์ ในเบื้องต้นก่อนจัดร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน นำเสนอในที่ประชุมหมู่บ้าน ในขั้นตอนการเตรียมการประชุมหมู่บ้าน กม. มีหน้าที่ดังนี้

2.1 กำหนดวัน เวลา และสถานที่จัดเวทีการประชาคม รูปแบบ การจัดการประชุม และระเบียบวาระลำดับการนำเสนอ

2.2 แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อนำ แผนงาน/โครงการร่วมบูรณาการ

2.3 แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้/สนับสนุน การจัดการประชุมและกระบวนการจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ร่วมกับหมู่บ้าน

2.4 แจ้งอำเภอล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เพื่อมอบหมายทีมตำบล ร่วมเป็นพี่เลี้ยงในการประชุม ประชาคมร่วมกับหมู่บ้าน

2.5 แจ้งผู้แทนครัวเรือนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือน ทั้งหมดที่มีอยู่ในหมู่บ้านล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 3 วัน เพื่อเข้าร่วมประชุม

2.6 คณะทำงานด้านจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” จัดทำร่าง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” เพื่อเตรียมเสนอต่อที่ประชุมฯ

3. การประชุมหมู่บ้าน

กม. มีบทบาทในการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การลงทะเบียนผู้เข้าร่วมประชุมหมู่บ้านไว้เป็นหลักฐานว่ามีตัวแทน ครัวเรือนเข้าประชุมตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.2 ดำเนินการประชุมทบทวนปรับปรุง **“แผนพัฒนาหมู่บ้าน”** โดย กม. นำเสนอร่าง **“แผนพัฒนาหมู่บ้าน”** ที่ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ที่ประชุม พิจารณา โดยที่ประชุมฯ อาจมีมติเห็นชอบหรือมีการเพิ่มเติมข้อมูลที่สำคัญ และจำเป็น หรือตัดทอนส่วนที่ไม่จำเป็นออกตามมติที่ประชุมฯ

3.3 จัดหมวดหมู่ข้อมูล แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ทั้งนี้ ทุกโครงการ กิจกรรมที่ระบุตามแผนฯ จะต้อง สอดคล้องกับข้อมูลที่แท้จริงที่ได้จากการ จัดเก็บในขั้นตอนที่ 1 เพื่อนำไปสู่การ แก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

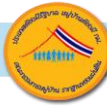

3.3.1 ด้านเศรษฐกิจ เช่น โครงการ/กิจกรรมที่สามารถเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว การส่งเสริมและพัฒนาการประกอบ อาชีพหลัก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านฝีมือ แรงงาน การเกษตร ค้าขาย เป็นต้น

3.3.2 ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต เช่น โครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวกับการ เปลี่ยนค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง เช่น การใช้ยาเสพติดเพื่อข่มขืนผู้อื่น มากกว่าตนเอง การจัดสวัสดิการของหมู่บ้าน การก่อสร้างหรือซ่อมแซม โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เป็นต้น

3.3.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการ/ กิจกรรมเกี่ยวกับการเตรียมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การปลูก ป่าทดแทน การคัดแยกและจัดการขยะ เป็นต้น

3.3.4 ด้านความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย เช่น โครงการ/ กิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การตั้งเวรยามรักษาความ ปกติของหมู่บ้าน การเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ การหาข่าว การสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนข้อมูลกับหมู่บ้านข้างเคียง เป็นต้น

3.3.5 ด้านการบริหารจัดการ เช่น โครงการ/กิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างกฎกติกาของหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานต่างๆ ของหมู่บ้าน เป็นต้น

3.4 หลังจากการประชุมหมู่บ้านได้เสนอโครงการ/กิจกรรมและมีการจัดหมวดหมู่ของโครงการ/กิจกรรม ออกเป็น 5 ด้านแล้ว ให้ กม. เสนอให้ที่ประชุมหมู่บ้านจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมในแต่ละด้าน ทุกโครงการ/กิจกรรมว่าแต่ละโครงการ/กิจกรรมมีความสำคัญมากน้อยอย่างไร โดยอาจมีการให้คะแนนแล้วเรียงลำดับจากโครงการ/กิจกรรมที่มีความสำคัญมากที่สุด ไปหาโครงการ/กิจกรรมที่มีความสำคัญน้อยที่สุดให้ครบทุกด้าน

3.5 เมื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม ในทุก ๆ ด้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้ที่ประชุมฯ ร่วมกันพิจารณาว่า

- 1) โครงการ/กิจกรรมใดบ้าง ที่หมู่บ้านสามารถดำเนินการได้เอง (ทำเอง)
- 2) โครงการ/กิจกรรมใดบ้าง ที่หมู่บ้านต้องร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (ทำร่วม)
- 3) โครงการ/กิจกรรมใดบ้าง ที่หมู่บ้านต้องมอบหมายให้หน่วยงาน

ภายนอกดำเนินการ เพราะเกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน (ทำขอ)

3.6 เมื่อได้มีการจัดเรียงลำดับความสำคัญและพิจารณาแนวทางการดำเนินการของแต่ละโครงการ/กิจกรรมแล้ว ให้ กม. ขอให้ที่ประชุมฯ ลงมติว่าจะเห็นชอบตามที่ได้มีการเรียงลำดับความสำคัญและแนวทางการดำเนินการที่กำหนดหรือไม่ ทั้งนี้ หากที่ประชุมฯ ยังไม่สามารถลงมติได้เนื่องจากยังไม่ได้ข้อสรุปในเรื่องใด กม. ต้องจัดให้มีการประชุมฯ ใหม่ เพื่อร่วมกันพิจารณาจนได้ข้อยุติ

3.7 เมื่อพิจารณาจนได้ข้อยุติแล้ว กม. ต้องจัดทำบันทึกผลการประชุมฯ ไว้เป็นหลักฐาน

4. การจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน”

หลังจากประชุมหมู่บ้านตามขั้นตอนที่ 3 และได้ข้อสรุปแล้ว คณะทำงานด้านจัดทำ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” จะทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลจากการประชุม

หมู่บ้านไปจัดทำ “ร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน” เป็นรูปเล่มเพื่อเสนอที่ประชุม กม. ให้ความเห็นชอบและรับรองเป็น “แผนพัฒนาหมู่บ้าน”

ทั้งนี้ “ร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน” ต้องประกอบด้วย

- โครงการ/กิจกรรมที่หมู่บ้านดำเนินการเอง (ทำเอง)
- โครงการ/กิจกรรมที่หมู่บ้านร่วมกับหน่วยงาน/องค์กรอื่นดำเนินการ (ทำร่วม)
- โครงการ/กิจกรรมที่หมู่บ้านมอบหมายให้หน่วยงานภายนอกดำเนินการ เพราะเกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน (ทำขอ)

5. การให้ความเห็นชอบ และรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้าน

เมื่อคณะทำงานด้านการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านได้ปรับปรุงร่างแผนพัฒนาหมู่บ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้เรียกประชุมหมู่บ้านให้ร่วมกันพิจารณาร่างแผนฯ อีกครั้ง เพื่อให้ความเห็นชอบแผนฯ ทั้งนี้ การประชุมฯ ต้องมีตัวแทนครัวเรือน ๗ ละ 1 คน เข้าร่วมประชุมฯ จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของครัวเรือนทั้งหมดที่อาศัยอยู่จริงภายในหมู่บ้าน

5.1 ถ้าที่ประชุมฯ เห็นชอบ ให้ผู้ใหญ่บ้านในฐานะประธาน กม. ลงนามรับรองและประกาศใช้เป็น “แผนพัฒนาหมู่บ้าน”

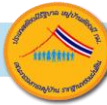
5.2 ถ้าที่ประชุมฯ มีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมให้คณะทำงานฯ แก้ไขเพิ่มเติมตามมติที่ประชุมฯ แล้ว ให้ผู้ใหญ่บ้านในฐานะประธาน กม. ลงนามรับรองและประกาศใช้เป็น “แผนพัฒนาหมู่บ้าน”

6. การประสานและการใช้ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน”

คณะทำงานด้านแผนพัฒนาหมู่บ้านสำเนาเอกสารแผนพัฒนาหมู่บ้านฉบับสมบูรณ์ที่ผู้ใหญ่บ้านในฐานะประธาน กม. ลงนามรับรองแล้ว เพื่อ

6.1 จัดเก็บ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ไว้ใช้ประโยชน์ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน (โครงการ/กิจกรรมที่ทำเองได้ให้ กม. และประชาชนร่วมกันทำ เช่น การดูแลถนนหนทางในหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย การทำบัญชีรับ - จ่าย การดูแลสุขภาพ เป็นต้น)

6.2 จัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด/เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว โครงการ/กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ เช่น การฝึกอบรมอาชีพ การก่อสร้างถนน การขุดลอกห้วยหนองคลองคูลอง เป็นต้น

6.3 จัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้คณะกรรมการระดับอำเภอ (อ.ก.อ.) เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอำเภอ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (โครงการ/กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ) เช่น โครงการขนาดใหญ่ที่ต้องขอใช้งบประมาณหลายล้านบาทและประชาชนได้รับประโยชน์จำนวนมาก เป็นต้น

6.4 จัดส่ง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาของส่วนราชการ หรือหน่วยงานดังกล่าว เช่น เกษตร สาธารณสุข ตำรวจ ทหาร เป็นต้น (โครงการ/กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหมู่บ้านดำเนินการ)

6.5 จัดส่งให้องค์กรเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) เพื่อประสานและบูรณาการแผน (โครงการ/กิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของหมู่บ้าน หรือต้องร่วมกับหน่วยงานอื่นดำเนินการ) เช่น การอนุรักษ์ป่าชุมชนของหมู่บ้านอาจส่งให้หน่วยงานที่มีกิจกรรม CSR (Corporate Social Responsibility) เกี่ยวกับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

7. การตรวจสอบและการติดตามการดำเนินการตาม

“แผนพัฒนาหมู่บ้าน”

คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้าน มีหน้าที่ตรวจสอบและติดตามการดำเนินการตาม “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ดังนี้

7.1 ตรวจสอบการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการในเขตหมู่บ้านให้มีความโปร่งใสมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่อย่างไร

7.2 ตรวจสอบผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการภายในหมู่บ้านและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข หรือแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยแก้ไขปัญหา

7.3 ติดตามเร่งรัดการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ ของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการ

7.4 ตรวจสอบแผนงาน/โครงการ และระดมสรรพกำลังภายในหมู่บ้านเพื่อดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่หมู่บ้านมีศักยภาพสามารถดำเนินการได้

7.5 รายงานผลการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จต่อที่ประชุมหมู่บ้าน องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของหมู่บ้านให้รับทราบอย่างแพร่หลาย

8. การทบทวนปรับปรุง “แผนพัฒนาหมู่บ้าน”

หมู่บ้านต้องทบทวนหรือปรับปรุง“แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ตามขั้นตอนที่ 1 - 6 อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” เป็นปัจจุบันสามารถใช้เป็นแนวทางการป้องกัน แก้ไขปัญหา และพัฒนาหมู่บ้านภายใต้สถานการณ์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จทันตามปฏิทินการจัดทำแผนพัฒนาขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เพื่อให้การประสานแผนของหมู่บ้านและแผนขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 6 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ในปีงบประมาณ 2556 กรมการปกครองได้มอบหมายให้ทุกจังหวัด แบ่งระดับหมู่บ้าน ตามผลการปฏิบัติงานของ กม. ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดีเด่น หรือระดับ A ระดับดี หรือระดับ B และระดับเริ่มสร้างผลงาน หรือระดับ C โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

- หมู่บ้านที่มีผลงานการปฏิบัติงาน กม. ดีเด่น (A) จำนวน 25,619 หมู่บ้าน
- หมู่บ้านที่มีผลงานการปฏิบัติงาน กม. ดี (B) จำนวน 31,223 หมู่บ้าน
- หมู่บ้านที่มีผลงานการปฏิบัติงาน กม. เริ่มสร้างผลงาน (C)

จำนวน 2,964 หมู่บ้าน

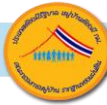
ในปีงบประมาณ 2556 กรมการปกครอง ได้จัดประกวดหมู่บ้านที่มีผลงานการปฏิบัติงานของ กม. ดีเด่น (A) ทั้งในระดับอำเภอและระดับ จังหวัดขึ้น โดยมีรางวัล ดังนี้

➤ ระดับอำเภอ

- รางวัลชนะเลิศ จำนวน 877 รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศ จำนวน 877 รางวัล

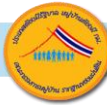
➤ ระดับจังหวัด

- รางวัลชนะเลิศ จำนวน 93 รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศ อันดับที่ 1 จำนวน 93 รางวัล
- รางวัลรองชนะเลิศ อันดับที่ 2 จำนวน 93 รางวัล

ข้อมูลหมู่บ้านที่ชนะเลิศการประกวดตามโครงการฯ ในระดับจังหวัด มีดังนี้

ที่	จังหวัด	หมู่บ้าน
1	กระบี่	บ้านร่ำหมาด หมู่ที่ 2 ตำบลเกาะกลาง อำเภอเกาะลันตา
2	กาญจนบุรี	บ้านหนองปลิง หมู่ที่ 7 ตำบลดอนแสลบ อำเภอห้วยกระเจา
3	กาฬสินธุ์	บ้านคำเมย หมู่ที่ 5 ตำบลนาบอน อำเภอคำม่วง
4	กาฬสินธุ์	บ้านดอนหัน หมู่ที่ 13 ตำบลโพนงาม อำเภอสมลาไสย
5	กำแพงเพชร	บ้านมอสูง หมู่ที่ 1 ตำบลวังทอง อำเภอเมืองกำแพงเพชร
6	ขอนแก่น	บ้านโสกจาน หมู่ที่ 3 ตำบลในเมือง อำเภอบ้านไผ่
7	ขอนแก่น	บ้านดอนหัน หมู่ที่ 3 ตำบลใหม่นาเพียง อำเภอแวงใหญ่
8	จันทบุรี	บ้านกลาง หมู่ที่ 2 ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์
9	ฉะเชิงเทรา	บ้านแพรกชุมรุ่ หมู่ที่ 13 ตำบลบางเตย อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา
10	ชลบุรี	บ้านหนองพยอม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง
11	ชัยนาท	บ้านหัวยาง หมู่ที่ 5 ตำบลท่าฉนวน อำเภอมนิรมย์
12	ชัยภูมิ	บ้านหนองบัวน้อย หมู่ที่ 4 ตำบลโสกปลาดุก อำเภอหนองบัวระเหว
13	ชัยภูมิ	บ้านเดื่อ หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านเดื่อ อำเภอเกษตรสมบูรณ์
14	ชุมพร	บ้านวังช้าง หมู่ที่ 4 ตำบลชุมโค อำเภอปะทิว
15	เชียงราย	บ้านค่ายเจริญ หมู่ที่ 5 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย
16	เชียงราย	บ้านสันปูเลย หมู่ที่ 4 ตำบลบัวสลี อำเภอแม่ลาว
17	เชียงใหม่	บ้านโป่งกวาว หมู่ที่ 3 ตำบลสะเมิงเหนือ อำเภอสะเมิง
18	เชียงใหม่	บ้านปางกอง หมู่ที่ 6 ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน
19	ตรัง	บ้านลำขุ่น หมู่ที่ 8 ตำบลนาชุมเห็ด อำเภอป่าตาเข
20	ตราด	บ้านตรอกแซง หมู่ที่ 4 ตำบลท่าพริก อำเภอเมืองตราด
21	ตาก	บ้านสองแคว หมู่ที่ 4 ตำบลยกกระบัตร อำเภอสามเงา
22	นครนายก	บ้านวังตุ้ม หมู่ที่ 1 ตำบลเขาพระ อำเภอเมืองนครนายก
23	นครปฐม	บ้านศาลายา หมู่ที่ 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล
24	นครพนม	บ้านเนินน้ำคำ หมู่ที่ 10 ตำบลโคกหินแฮ่ อำเภอเรณูนคร

ที่	จังหวัด	หมู่บ้าน
25	นครราชสีมา	บ้านมะเกลือ หมู่ที่ 3 ตำบลมะค่า อำเภอโนนไทย
26	นครราชสีมา	บ้านหนองตะลุงปึก หมู่ที่ 3 ตำบลหนองไม้ไผ่ อำเภอหนองบุญมาก
27	นครศรีธรรมราช	บ้านคลองรา หมู่ที่ 6 ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอถ้ำพรรณรา
28	นครศรีธรรมราช	บ้านเนินอินทร์แก้ว หมู่ที่ 3 ตำบลชะอวด อำเภอชะอวด
29	นครสวรรค์	บ้านบ่อลับ หมู่ที่ 3 ตำบลเนินกว่า อำเภอโกรกพระ
30	นนทบุรี	บ้านบางรักน้อย หมู่ที่ 3 ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี
31	นราธิวาส	บ้านใหญ่ หมู่ที่ 12 ตำบลสุไหงปาดี อำเภอสุไหงปาดี
32	น่าน	บ้านร้อง หมู่ที่ 4 ตำบลปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน
33	บึงกาฬ	บ้านกำแพงเพชร หมู่ที่ 5 ตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเมืองบึงกาฬ
34	บุรีรัมย์	บ้านโนนศิลา หมู่ที่ 3 ตำบลलगูลเหล็ก อำเภอเมืองบุรีรัมย์
35	บุรีรัมย์	บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 ตำบลเจริญสุข อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
36	ปทุมธานี	บ้านคลองรังสิต หมู่ที่ 5 ตำบลหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี
37	ประจวบคีรีขันธ์	บ้านไร่เก่า หมู่ที่ 3 ตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด
38	ปราจีนบุรี	บ้านดงตาแทน หมู่ที่ 4 ตำบลดงพระราม อำเภอเมืองปราจีนบุรี
39	ปัตตานี	บ้านราม หมู่ที่ 1 ตำบลปยุต อำเภอเมืองปัตตานี
40	พระนครศรีอยุธยา	บ้านคลองญี่ปุ่นเหนือ หมู่ที่ 3 ตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง
41	พระนครศรีอยุธยา	บ้านแจ้งหมู่ที่ 3 ตำบลหันลิ่ง อำเภอบางปะหัน
42	พะเยา	บ้านดงอินตา หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ
43	พังงา	บ้านทุ่งมะเดื่อ หมู่ที่ 8 ตำบลคุระ อำเภอคุระบุรี
44	พัทลุง	บ้านสายกลาง หมู่ที่ 9 ตำบลหนองธง อำเภอป่าบอน
45	พิจิตร	บ้านดงปากคำ หมู่ที่ 8 ตำบลดงกลาง อำเภอเมืองพิจิตร
46	พิษณุโลก	บ้านตะเฒ่า หมู่ที่ 5 ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ
47	เพชรบุรี	บ้านเขาลูกช้าง หมู่ที่ 6 ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง
48	เพชรบูรณ์	บ้านร่มโพธิ์-ร่มไทร หมู่ที่ 10 ตำบลหนองแม่นา อำเภอเขาค้อ
49	แพร่	บ้านปงท่าข้าม หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านปง อำเภอสูงเม่น

ที่	จังหวัด	หมู่บ้าน
50	ภูเก็ต	บ้านดอน หมู่ที่ 4 ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง
51	มหาสารคาม	บ้านดงน้อย หมู่ที่ 4 ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน
52	มุกดาหาร	บ้านเหล่าป่าเบ็ดใหม่ หมู่ที่ 16 ตำบลนาโสก อำเภอเมืองมุกดาหาร
53	แม่ฮ่องสอน	บ้านเมืองพร้าว หมู่ที่ 1 ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย
54	ยโสธร	บ้านยางน้อย หมู่ที่ 3 ตำบลบึงแก อำเภอมหาชนะชัย
55	ยะลา	บ้านพร่อน หมู่ที่ 1 ตำบลพร่อน อำเภอเมืองยะลา
56	ร้อยเอ็ด	บ้านปอภาร หมู่ที่ 12 ตำบลปอภาร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด
57	ร้อยเอ็ด	บ้านเมืองน้อย หมู่ที่ 12 ตำบลเมืองน้อย อำเภอธวัชบุรี
58	ระนอง	บ้านละออง หมู่ที่ 1 ตำบลราชกรูด อำเภอเมืองระนอง
59	ระยอง	บ้านจำรุง หมู่ที่ 7 ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง
60	ราชบุรี	บ้านบางไทรนด หมู่ที่ 4 ตำบลบางไทรนด อำเภอโพธาราม
61	ลพบุรี	บ้านเขาขวาง หมู่ที่ 8 ตำบลโคกสลุง อำเภอพัฒนานิคม
62	ลำปาง	บ้านท่าลัมป่อย หมู่ที่ 1 ตำบลทุ่งผาย อำเภอเมืองลำปาง
63	ลำพูน	บ้านดอนมูล หมู่ที่ 8 ตำบลบ้านบวง อำเภอทุ่งหัวช้าง
64	เลย	บ้านผาเจริญ หมู่ที่ 4 ตำบลท่าสะอาด อำเภอนาดัง
65	ศรีสะเกษ	บ้านทุ่งระวี หมู่ที่ 12 ตำบลสะบง อำเภอศรีรัตนะ
66	ศรีสะเกษ	บ้านหัวดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหมี อำเภอราษีไศล
67	สกลนคร	บ้านดอนตาล หมู่ที่ 11 ตำบลวังโคน อำเภอวังโคน
68	สกลนคร	บ้านพันนา หมู่ที่ 1 ตำบลพันนา อำเภอสว่างแดนดิน
69	สงขลา	บ้านควาออก หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด
70	สงขลา	บ้านโพธิ์ตก หมู่ที่ 3 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา
71	สตูล	บ้านควนโดน หมู่ที่ 1 ตำบลควนโดน อำเภอควนโดน
72	สมุทรปราการ	บ้านคลองบางขวางบน หมู่ที่ 3 ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี
73	สมุทรสงคราม	บ้านคลองวัว หมู่ที่ 5 ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา
74	สมุทรสาคร	บ้านไต้ล้ง หมู่ที่ 2 ตำบลสวนหลวง อำเภอกะทู้แบบ

ที่	จังหวัด	หมู่บ้าน
75	สระแก้ว	บ้านใหม่ไทรทอง หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านใหม่หนองไทร อำเภอรัญประเทศ
76	สระบุรี	บ้านเขาโปรงแร้ง หมู่ที่ 3 ตำบลโคกแย้ อำเภอหนองแค
77	สิงห์บุรี	บ้านดอนตะโหนด หมู่ที่ 7 ตำบลโพทะเล อำเภอดำรงวิทยารจัน
78	สุโขทัย	บ้านหนองตะแบกใต้ หมู่ที่ 15 ตำบลโกรโน อำเภอกงไกรลาศ
79	สุพรรณบุรี	บ้านโนน หมู่ที่ 10 ตำบลดอนคา อำเภออู่ทอง
80	สุราษฎร์ธานี	บ้านช่องอินทนิล หมู่ที่ 10 ตำบลตะกุกเหนือ อำเภอกาวิราษฎร์
81	สุราษฎร์ธานี	บ้านคลองเกาะ หมู่ที่ 7 ตำบลท่าขนอน อำเภอคีรีรัฐนิคม
82	สุรินทร์	บ้านสวาท หมู่ที่ 4 ตำบลลำเภาลูน อำเภอบัวเขต
83	สุรินทร์	บ้านหนองบัว หมู่ที่ 14 ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม
84	หนองคาย	บ้านหนองแวง หมู่ที่ 7 ตำบลน้ำโมง อำเภอท่าบ่อ
85	หนองบัวลำภู	บ้านทุ่งสว่าง หมู่ที่ 6 ตำบลโนนขมิ้น อำเภอเมืองหนองบัวลำภู
86	อ่างทอง	บ้านบางแมว หมู่ที่ 1 ตำบลชัยฤทธิ์ อำเภอไชโย
87	อำนาจเจริญ	บ้านเปือย หมู่ที่ 1 ตำบลเปือย อำเภอสิรินธร
88	อุดรธานี	บ้านโนนงาม หมู่ที่ 11 ตำบลนาคำ อำเภอบ้านดุง
89	อุดรธานี	บ้านเพิ่ม หมู่ที่ 7 ตำบลนาแค อำเภอนายูง
90	อุดรดิษฐ์	บ้านสวน หมู่ที่ 5 ตำบลแสนตอ อำเภอโนนสะอาด
91	อุทัยธานี	บ้านห้วยหนามตะเข้ หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่
92	อุบลราชธานี	บ้านดอนหม หมู่ที่ 10 ตำบลขามเปี้ย อำเภอตระการพืชผล
93	อุบลราชธานี	บ้านพงสว่าง หมู่ที่ 7 ตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ

นอกจากนั้น ยังได้ดำเนินการตามโครงการสัมมนาต่อ ยอดการ ประกวดผลงานของ กม. ดีเด่น (รวมพลคนพันธุ์ A) ประจำปี 2556 โดย นำตัวแทน กม. จากหมู่บ้านที่ชนะเลิศจากการประกวดฯ ในระดับจังหวัดจาก ทุกจังหวัด หมู่บ้านละ 6 คน รวม 558 คน เดินทางมาศึกษาดูงานและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ให้แก่ กม.

นายอภิชาติ เทียวพานิช รองอธิบดีกรมการปกครอง
เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนาฯ

ทัศนศึกษาดูงาน ณ รัฐสภา

ทัศนศึกษาอุทยาน ณ ศูนย์เรียนรู้รู้ต้นแบบ

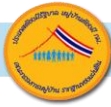
ทัศนศึกษาอุทยาน ณ บริษัทเอกชนชั้นนำ

ตัวแทน กม. รับโล่รางวัลจากท่านรองอธิบดีกรมการปกครอง
(นายอภิชาติ เทียวพานิช)

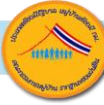
กิจกรรมประกวดมิสเตอร์ (Mister) กม. และ มิส (Miss) กม.

งานเลี้ยงแสดงความยินดีกับผู้ได้รับรางวัล

กิจกรรมร่วมสนุกกับไฟ พังศอรร และร่วมร้องเพลง กม.รอรัก

เพลง กม. รอรัก

คำร้อง/ทำนอง : สลา คุณวุฒิ

เรียบเรียง : อีระพงษ์ ศักดิ์แก้ว

ขับร้อง : ไผ่ พงศธร

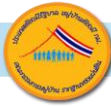
(หมู่) กรรมการหมู่บ้าน งานที่ทำทุกข้อ ไม่มีสังกัดไม่มีค่าตอบแทน ประเทศต้องมีรัฐบาล	เรียกสั้นๆ ก็คือ กม. จุดหมายที่รอก็คือชาวบ้าน งานหนักยากแสนแต่ใจมุ่งมั่น หมู่บ้านก็ต้องมี กม.
---	---

(..ดนตรี..)

A1. ไม่มีดาวบนป่า ดูแลทุกข์สุขของชาวบ้าน หมู่บ้านคือพื้นฐานประเทศไทย	แต่ศรัทธามีเต็มหัวใจ ได้ร่วมทำงานกับพ่อผู้ใหญ่ ต้องก้าวต่อไปด้วยแรงใจของเรา
A2. หลอมพลังสร้างถิ่น ผู้ใหญ่ดันชาวบ้านก็เอาด้วย หมู่บ้านเราดูแลด้วยคนของเรา	ปลูกแผ่นดินถิ่นผืนลำเนา ไปได้สวยในทุกๆ ก้าว จะหนักหรือเบาเราก็ดูแลกัน

* กรรมการหมู่บ้าน งานที่ทำทุกข้อ ไม่มีสังกัดไม่มีค่าตอบแทน ประเทศต้องมีรัฐบาล	เรียกสั้นๆ ก็คือ กม. จุดหมายที่รอก็คือชาวบ้าน งานหนักยากแสนแต่ใจมุ่งมั่น หมู่บ้านก็ต้องมี กม.
A3. ขอแค่เธอรู้จัก คนแรกที่เขาได้พบหน้า อยากได้ใจที่ทุ่มเทเพียงพอ	ให้ใจรักมีแรงก็พอ เมื่อเจอปัญหาก็คือ กม. ร่วมทีม กม. หมู่บ้านเราทุกวัน

(ซ้ำ *,*)

บทประพันธ์ ที่กรรมการหมู่บ้านได้ประพันธ์เป็นกลอนเก่า (กลบท กบเต็นสลักเพชร) ที่สะท้อนบทบาท อำนาจหน้าที่ของ กม. (โครงการต่อยอดขยายผลการประกวดหมู่บ้านที่ กม. มีผลการปฏิบัติงาน ดี (B) ปีงบประมาณ 2554) ดังนี้

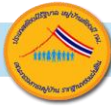
เจ็ดสิบห้า ได้เลือกเป็น นโยบาย เป็นต้นแบบ	จังหวัด เป็นที่หนึ่ง หลายด้าน นำร่อง	คดีเดือน พึงสนอง การปกครอง ของชุมชน
ทุกท้องที่ อย่าชักช้า แต่ละบ้าน เร่งแก้ไข	ทั่วไทย พัฒนา เร่งประสาน ความจน	ให้เดินหน้า พาเกิดผล ผ่านตำบล ให้พ้นไป
กรรมการ แต่ละเขต งบประมาณ ตรงสเปก	หมู่บ้าน ช่วยสังเกต ทุกโครงการ หรือไม่	ทั่วประเทศ ความโปร่งใส ที่หวานไป ให้ตรวจที่
กรรมการ จิตอาสา คำตอแบน ก็จะขอ	หมู่บ้าน เป็นหลัก ถึงแม้ ทำดี	ทำงานหนัก มีศักดิ์ศรี จะไม่มี เพื่อแผ่นดิน

นายสายยุทธ โพธิ์ตา

กรรมการหมู่บ้าน บ้านป่าตึง

หมู่ที่ 7 ตำบลออนใต้

อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

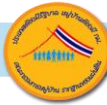
บทที่ 7 สรุปบทเรียนความสำเร็จของบ้านหนองกลางดง

บ้านหนองกลางดง หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาแลง อำเภอสามร้อยยอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งที่มีการบริหารจัดการหมู่บ้านในรูปแบบ “สภาผู้นำหมู่บ้าน” หรือ “คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)” ได้อย่างมีประสิทธิภาพมีรูปธรรมความสำเร็จ และรางวัลเป็นเครื่องยืนยันมากมาย และการบริหารจัดการของบ้านหนองกลางดงนี้ ถือเป็นต้นแบบของ กม. รูปแบบใหม่ตามที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของ กม. ในปัจจุบัน

ในห้วงที่ผ่านมามีคณะศึกษาจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมเดินทางไปศึกษาดูงานที่บ้านหนองกลางดงมากมาย ผู้ใหญ่โชคชัย เคยเล่าว่า คณะดูงานที่เป็นกลุ่มของประชาชนหรือกลุ่มอาชีพจากหลายๆ หมู่บ้านที่เดินทางมาดูงานแล้ว เห็นว่าผู้ใหญ่โชคชัย ทำได้ดี แต่ไม่สามารถนำแนวคิดและวิธีการทำงานของผู้ใหญ่ฯ ไปทำที่หมู่บ้านของตนเองได้เพราะผู้ใหญ่บ้านไม่เอาด้วย ในขณะเดียวกัน คณะดูงานที่เป็นผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ได้เดินทางมาศึกษาดูงานก็บอกว่าผู้ใหญ่โชคชัย ทำได้ดีแต่นำไปใช้ที่หมู่บ้านเขาไม่ได้เพราะประชาชนไม่เอาด้วย

ผู้ใหญ่โชคชัย ลัมประดิษฐ์

ดังนั้น กรมการปกครองจึงได้สรุปบทเรียนความสำเร็จเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการทำงานของผู้ใหญ่โคชชัยฯ มาเพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษา และหาคำตอบร่วมกันว่า การทำให้หมู่บ้านซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศเกิดความเข้มแข็งนั้น ควรจะเป็นหน้าที่ของใคร? และต้องเริ่มต้นที่ใคร? กันแน่

ประเด็น	รายละเอียด
1. ความเป็นมา	- ผู้ใหญ่โคชชัยฯ เริ่มเข้ารับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปี 2539 ถึงปัจจุบันได้รับค่าตอบแทนตั้งแต่ 800 บาท ถึง 8,000 บาท - จากเดิมบ้านหนองกลางดงเป็นหมู่บ้านที่เกือบล่มสลายมีปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด บ่อนการพนัน ความแตกแยก โจรขโมย ไม่เคยมีการประชุมชาวบ้าน ชาวบ้านเห็นปัญหาของตนเองเป็นปัญหาของราชการต้องให้ผู้มีอำนาจมาแก้ไขให้ - หลังจากเข้ารับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านได้ใช้ปัญหาเป็นประเด็นสร้างความร่วมมือจากประชาชนโดยใช้ให้ประชาชนเห็นปัญหาเป็นหน้าที่ของประชาชนต้องร่วมกันแก้ไข - ยึดหลักอุปถัมภ์ในการทำงาน โดยตลอด 15 ปี ที่ผ่านมาประชุมเป็นประจำทุกเดือนไม่เคยขาด - เนื่อหากการประชุมเน้นให้ชาวบ้านเห็นปัญหาของหมู่บ้านเป็นปัญหา ของเรา ไม่ใช่ปัญหาของเขา (ราชการหรือผู้มีอำนาจ) เพราะไม่นานเขาก็ย้ายทิ้งเราให้จมอยู่กับปัญหา) - ทำให้เกิดการสำรวจสาเหตุของปัญหา การกำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกัน - ภายใน 3 ปี สามารถจัดการปัญหาเก่าๆ ทั้งหลายได้หมด ประชาชนเชื่อมั่น วางใจในฝีมือ

ประเด็น	รายละเอียด
2. การสร้างทีมงาน จากผู้นำเดี่ยวเป็นผู้นำทีม และการทำงาน	- ตลอด 3 ปีที่ผ่านมาผู้ใหญ่โชคชัยฯ ได้ทำงานอยู่คนเดียว รู้สึกว่าตนเองเป็นอัครวิญญูแต่สุดเหนื่อย และเกิดคำถามว่าถ้าไม่มีเราเขาจะทำได้ไหมแล้วหมู่บ้านจะเป็นอย่างไร - ต่อมาได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาดูงานที่ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ความสำเร็จของตำบลไม้เรียงที่มี น้ำประยงค์ รณรงค์ เป็นแกนหลักนำการพัฒนา - เกิดแนวความคิดอยากให้หมู่บ้านของตนเองเป็นเหมือนตำบลไม้เรียง ดังนั้น จึงนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ในหมู่บ้านหนองกลางดง - ปี 2542 ปรับโครงสร้าง กม. ของบ้านหนองกลางดง ซึ่งเป็นหมู่บ้าน อพป. ให้เป็นแบบสภาผู้นำ ซึ่งถือเป็นต้นแบบของ กม. รูปแบบใหม่ - หลักคิด คือ การรวมคนดีคนเก่งในหมู่บ้านมาเป็นทีมงาน โดยมีการแบ่งงานกันทำ ด้วยการรวมกันคิดแล้วแยกกันทำร่วมกันรับรู้และบูรณาการเชื่อมโยงงานทุกงานในหมู่บ้าน - วิธีการ คือ การแบ่งคนในหมู่บ้านออกเป็นกลุ่มๆ เช่น กลุ่มชาวนา กลุ่มชาวไร่ กลุ่มชาวนา กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน เป็นต้น ซึ่งบ้านหนองกลางดงสามารถแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ได้ทั้งหมด 14 กลุ่ม - จากนั้นจึงมอบให้แต่ละกลุ่มเลือกตัวแทน ที่เป็นคนดี คนเก่งที่มีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ ฉลาด มีจิตสาธารณะ และพูดเป็น มากลุ่มละ 4 คน รวมได้ตัวแทนกลุ่มในหมู่บ้าน 56 คน รวมกับผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่น กล่าวคือ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน และ ส.อบต. 2 คน รวมเป็น 59 คน เรียกว่าสภาผู้นำบ้านหนองกลางดง หรือ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

ประเด็น	รายละเอียด
2. การสร้างทีมงาน จากผู้นำเดี่ยวเป็นผู้นำทีม และการทำงาน(ต่อ)	- จากผู้นำเดี่ยวที่ผู้ใหญ่บ้านเป็นอัครวิคนคนเดียว จึงกลายเป็นผู้นำทีมที่มีคนช่วยคิดช่วยทำงานจากทุกกลุ่มในหมู่บ้าน - มีการแจกแจงงานและมอบภารกิจให้ลูกทีมช่วยทำ พุดให้น้อยลง มอบให้ทีมงานพุดและแสดงความสามารถให้ มากขึ้น และกำกับติดตามอยู่ห่างๆ เริ่มจากเรื่องเล็กๆ ไปหาเรื่องใหญ่ๆ - ทุกโครงการ กิจกรรม หรือภารกิจของหน่วยงานใดๆ ที่จะดำเนินการในหมู่บ้านต้องนำเข้าหารือในที่ประชุม กม. เพื่อพิจารณาในเบื้องต้น แล้วนำเข้าสู่ที่ประชุมชาวบ้านเพื่อร่วมรับรู้และตัดสินใจร่วมกัน - การตัดสินใจทำในเรื่องใดๆ ต้องฟังเสียงประชาชนก่อนเสมอ เพราะหากมีปัญหาใดๆ เกิดขึ้นในภายหลังจะไม่มีใครโทษใครคนใดคนหนึ่งเพราะได้พิจารณาและตัดสินใจร่วมกันแล้ว - การประชุมประจำเดือนจะกำหนดเป็นวันอาทิตย์เพราะเป็นวันหยุดราชการและประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปก็หยุดงานและใช้เสียงตามสายถ่ายทอดการประชุมฯ ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับฟังด้วยเพราะคนที่มาร่วมประชุมเพียงหลักร้อย แต่ประชาชนในหมู่บ้านมีเป็นหลักพัน เพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านได้รับรู้ไปพร้อมๆ กัน - การประชุมในแต่ละเดือนจะกำหนดเป็น 2 ภาวะ เป็นภาคเช้าและภาคบ่าย - ภาคเช้าเป็นการประชุมของสภาผู้นำ (กม.) เพื่อร่างแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน - ภาคบ่ายเป็นการประชุมชาวบ้านเพื่อทบทวนร่างที่สภาผู้นำจัดทำขึ้นว่า จะเห็นด้วยหรือไม่หรือจะปรับลดเพิ่มเติมในประเด็นใด

ประเด็น	รายละเอียด
2. การสร้างทีมงาน จากผู้นำเดี่ยวเป็นผู้นำทีม และการทำงาน(ต่อ)	- การแก้ไขปัญหภายในหมู่บ้านในบางเรื่องต้องบูรณาการกับภาคราชการโดยผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ประสานงานกับส่วนราชการ ภายใต้หลักคิด คือ การใช้ราชการเป็นเครื่องมือของหมู่บ้าน ไม่ใช่ให้หมู่บ้านเป็นเครื่องมือให้ราชการ - ผลที่ได้ ประชาชนในหมู่บ้านเกิดการรับรู้ร่วมกัน มีการตัดสินใจร่วมกัน ภายใต้กติกาที่ร่วมกันกำหนดขึ้น ก่อให้เกิดจิตสำนึกรักและห่วงแหนร่วมกัน มีการเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินชีวิต ถือเป็น การสร้างประชาธิปไตยในระดับฐานราก ประชาชนมีความสุข เพราะมีเวทีที่เปิดโอกาสให้เข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือทำ
3. การจัดทำแผนชุมชนหรือแผนพัฒนาหมู่บ้าน	- ปี 2544 สภาผู้นำ หรือ กม. บ้านหนองกลางดง เริ่มเป็นเจ้าภาพในการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง (มิใช่พึ่งงบประมาณ) - โดยการจัดเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านอยากรู้ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย และกำหนดเป็นแบบสอบถาม รวม 28 ข้อ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาคำตอบร่วมกันว่า จะแก้ไขปัญหา กันอย่างไรและงานใดควรทำเอง งานใดควรทำร่วม และงานใดควรทำขอ - จากการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวพบว่าบ้านหนองกลางดงซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆ มีประชากรประมาณ 1 พันคน มีหนี้สินรวมกันกว่า 14 ล้านบาท - จากข้อมูลดังกล่าวจึงนำมาสู่การร่วมกันทำแผนลดปลดหนี้ ก่อให้เกิดร้านค้าชุมชน บัณฑิตบ้านชุมชน โรงเรียนชุมชน กลุ่มออมทรัพย์ และอาชีพเสริมอื่นๆ ไม่นานก็สามารถแก้ปัญหาหนี้สินของชาวบ้านได้

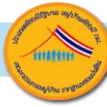
ประเด็น	รายละเอียด
3. การจัดทำแผนชุมชนหรือแผนพัฒนาหมู่บ้าน (ต่อ)	- ก่อให้เกิดกิจกรรมสนองแผนทั้ง 3 ด้าน คือ ทำเอง ทำร่วม และทำขอและนำไปสู่การปฏิบัติ - มีการทบทวนแผนฯ ทุกปีโดยการเก็บข้อมูลใหม่ในโจทย์เก่าเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนและปรับแก้กิจกรรมรายปี - ตัวอย่างกิจกรรมที่ทำเอง เช่น การจัดการขยะของหมู่บ้าน ที่บ้านหนองกลางดงจะไม่ถึงถังขยะหน้าบ้านเพราะแต่ละบ้านจะจัดการขยะได้ด้วยตนเองโดยการคัดแยกขยะเพื่อขายทำปุ๋ย ผังกลบ - ตัวอย่างกิจกรรมที่ทำร่วม เช่น การแก้ไขปัญหาหาเสพติดการพนัน โดยตั้งกติการ่วมกันว่าให้แต่ละบ้านเฝ้าระวังบ้านซ้ายและบ้านขวาว่า มีการค้ายา เสพยา เล่นการพนันหรือไม่ ถ้ามีให้ แจ้งผู้ใหญ่บ้านแล้วผู้ใหญ่บ้านประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาจัดการ - ตัวอย่างกิจกรรมที่ทำขอ เช่น โครงสร้างพื้นฐานใหญ่ๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น
4. การจัดตั้งกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน	- บ้านหนองกลางดงได้จัดตั้งกองทุนรวมของหมู่บ้าน หรือกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านขึ้น ตั้งแต่ปี 2544 มีเงินหมุนเวียนมากกว่าปีละ 2 แสนบาท - สาเหตุเกิดจากเมื่อไฟฟ้าสาธารณะ ประปา ใช้การไม่ได้แล้วประชาชนเดือดร้อนระหว่างรอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมาแก้ไข จึงมีการประชุมสภาผู้นำ (กม.) เพื่อหาแนวทางแก้ไข และมีมติร่วมกันให้ตั้งกองทุนรวมของหมู่บ้านขึ้น - โดยการขอแบ่งกำไรจากกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้านกองทุนละ 20% มาสมทบเป็นกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การจัดกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน การซ่อมบำรุงสิ่งของสาธารณะประโยชน์ของ

ประเด็น	รายละเอียด
4. การจัดตั้งกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน (ต่อ)	หมู่บ้าน คำพาหนะของ กม. เมื่อต้องเดินทางไปร่วมประชุมกับหน่วยอื่นนอกหมู่บ้าน ยกเว้นไม่จ่ายค่าพาหนะ คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยฯ ผญบ. และ ส.อบต. เพราะมีค่าตอบแทนแล้ว - ก่อนจ่ายค่าพาหนะต้องให้ผู้เดินทางไปร่วมประชุมสัมมนาฯ พุดต่อที่ประชุมก่อนว่า ไปร่วมประชุมฯ สัมมนาฯ มาแล้วได้อะไรมาบ้าง หากไม่พุดหรือพุดไม่ได้จะไม่จ่ายค่าพาหนะ เพราะต้องการฝึกให้ชาวบ้านพุดเป็น สื่อสารกับผู้อื่นได้ - ในปี 2548 หมู่บ้านสามารถนำเงินจากกองทุนฯ ไปซื้อที่ดิน 5 ไร่ เพื่อทำเป็นที่สาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านเพราะบ้านหนองกลางดงไม่มีที่สาธารณะประโยชน์ (โดยให้ อบต.เป็นผู้คู่สัญญาซื้อขายและสลักหลังว่า เพื่อใช้เป็นที่สาธารณะประโยชน์ของบ้านหนองกลางดง)
5. การขยายผลแนวคิดให้แก่หมู่บ้านอื่น ๆ	- นับจากที่ผู้ใหญ่โชคชัยฯ เข้ามารับตำแหน่งจนถึงปัจจุบันหมู่บ้านหนองกลางดง ได้รับรางวัลต่างๆ จากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมมากมาย รวมกว่า 30 รางวัล - การขยายผลแนวคิดและวิธีการทำงานผู้ใหญ่โชคชัยฯ ใช้วิธีป่าล้อมเมืองโดยการขยายแนวคิดให้แก่คณะศึกษาดูงานฯ จากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่เดินทางมาศึกษาดูงานที่บ้านหนองกลางดง - จากปี 2539 จนถึงปัจจุบันมีคณะศึกษาดูงานเดินทางมาศึกษาดูงานที่หมู่บ้านหนองกลางดงมากกว่า 2,000 คณะ โดยหมู่บ้านคิดค่าลงทะเบียน ดูงานคณะละ 2,000 บาท โดย 1,000 บาท นำเข้ากองทุนกลางของหมู่บ้าน อีก 1,000 บาท เป็นค่าตอบแทนวิทยากร ค่าจัดสถานที่ต้อนรับ - นอกจากนั้น ผู้ใหญ่โชคชัยฯ ยังได้รับแต่งตั้งให้ร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการต่างๆ ทั้งในระดับจังหวัด กระทรวง และระดับประเทศ เช่น เป็นกรรมการบริหารแผน

ประเด็น	รายละเอียด
5. การขยายผลแนวคิดให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ (ต่อ)	ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรรมการสภาผู้นำชุมชนเข้มแข็งแห่งชาติ กรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแห่งชาติ เป็นต้น
6. ข้อเสนอแนะปัจจัยแห่งความสำเร็จในการขับเคลื่อน กม.	ในทัศนะของผู้ใหญ่โชคชัย ลิ้มประดิษฐ์ เห็นว่าการขับเคลื่อนการดำเนินงานของ กม. จะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้ - ผู้ใหญ่บ้าน ต้องเป็นผู้นำทางความคิด หากติกาการอยู่ร่วมกัน โดยใช้ราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้าน - ผู้บังคับบัญชาทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ ต้องให้ความสำคัญ เพราะเป็นผู้บังคับบัญชาที่อยู่ใกล้ชิดกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ เชื่อฟังมากที่สุด - กรมการปกครองต้องให้ความรู้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้มากขึ้น เพราะที่ผ่านมาให้เงินค่าตอบแทนเพิ่มแต่ไม่ค่อยให้ความรู้เพิ่มเติม - เงิน เป็นปัจจัยสำคัญเรื่องรองลงมา เพราะบางครั้งเงินทำให้จิตสาธารณะของประชาชนหายไป และหมู่บ้านก็สามารถแสวงหาเงินมาใช้ในการบริหารจัดการหมู่บ้านในเบื้องต้น

บทที่ 8 กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน

แทบจะทุกครั้งที่เปิดโอกาสให้ กม. ชักถามหรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพ กม. คำถามที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องเงิน เช่น ทำไม กม. ไม่ได้รับค่าตอบแทนเหมือน อสม. หรือทำไมไม่มีเบี้ยประชุมให้ กม. หรือทำไมไม่มีงบประมาณให้ กม. บริหารจัดการบ้าง เป็นต้น

เพื่อตอบคำถามข้างต้น ขอเรียนว่ากฎหมายดังกล่าวคือระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ.2551 ได้กำหนดให้ กม. จัดตั้งกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านขึ้นเพื่อเป็นกองทุนในการบริหารจัดการและดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของ กม. ตลอดจนกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้านได้

ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันเงินกองทุนต่างๆ ในหมู่บ้านมีอยู่มากมายหลายกองทุน เช่น กทบ. SML กข.คจ. กลุ่มลัทธิจะออมทรัพย์ต่างๆ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น ซึ่งกองทุนดังกล่าวก็จะมีภารกิจเงิน

จากกำไรส่วนหนึ่งเพื่อใช้ในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน ซึ่งก็สามารถนำมาสมทบเป็นกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านได้ นอกจากนี้หมู่บ้านเองยังสามารถจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้ไว้ใช้ในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านได้เช่นกัน เช่น การจัดทอดผ้าป่า การจัดงานเลี้ยง

หรืองานรื่นเริงต่างๆ เช่น กินเลี้ยงโต๊ะจีน รำวงชาวบ้าน รำวงย้อนยุคหรืองานรื่นเริงอื่นๆ ตามประเพณี หรือวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านเพื่อหารายได้มาสมทบเป็นเงินค่าใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านหรือเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของ กม. ค่าน้ำมันหรือพาหนะของ กม. ในการเดินทางไปร่วมประชุมสัมมนา หรือติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกหมู่บ้าน เป็นต้น

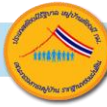
นอกจากเงินที่หมู่บ้านสามารถหาได้เองแล้วเงินสมทบกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านก็จะมาจากเงินที่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านด้วย ส่วนการบริหารจัดการกองทุนก็ให้ชาวบ้านดูแลกันเอง เช่น การรายงานสถานะทางการเงินในที่ประชุมชาวบ้านทุกเดือน การประกาศทางหอกระจายข่าว การปิดประกาศ ณ ศาลาประชาคมหมู่บ้านหรือศาลากลางบ้าน เป็นต้น

ตัวอย่างหมู่บ้านที่สามารถจัดตั้งและบริหารกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านได้ประสบผลสำเร็จมีมากมายกระจายอยู่ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ เช่น บ้านหนองกลางดง หมู่ที่ 7 ตำบลศิลาลอย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บ้านสามขา หมู่ที่ 6 ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง บ้านตำแย หมู่ที่ 6 ตำบลม่วงสามสิบ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น

ส่วนประเด็นเรื่องค่าตอบแทนของ กม. นั้น ขอเรียนว่าองค์ประกอบของ กม. นั้น ประกอบด้วย

1. **ผู้นำท้องถิ่น** ซึ่งก็คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งก็ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือนอยู่แล้ว

2. **ผู้นำท้องถิ่น** ซึ่งก็คือ สมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน เช่น ส.อบต. สจ. และหรือ สท. ซึ่งก็ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือนเช่นกัน

3. **ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่ม/องค์กรต่างๆ** ในหมู่บ้าน เช่น ประธานอสม. หัวหน้าคุ้มบ้าน หัวหน้าเขตบ้าน หัวหน้าหมวด ปีกบ้านหรือผู้แทนกลุ่มอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้าน เป็นต้น

4. **ผู้ทรงคุณวุฒิ** ที่มาจากการเลือกของประชาชนในหมู่บ้าน (จำนวน 2 คนแต่ไม่เกิน 10 คน) ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปราชญ์ชาวบ้าน หรืออดีตข้าราชการที่อยู่ในหมู่บ้านที่ประชาชนเคารพศรัทธา เชื่อถือ

ทั้งนี้ กม. ที่มาจากกลุ่มคนตาม 3. และ 4. บางส่วนได้รับค่าตอบแทนแล้วและมีบางส่วนยังไม่มีค่าตอบแทนใดๆ ถึงแม้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่เชื่อแน่ว่าทุกคนพร้อมเสียสละทำงานเพื่อหมู่บ้านอยู่แล้ว แต่หากหมู่บ้านเห็นว่าสามารถบริหารจัดการเงินจากกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านเพื่อเป็นค่าพาหนะในการเดินทางไปร่วมประชุมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นๆ ภายนอกหมู่บ้าน หรือจะสนับสนุนเป็นค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าโทรศัพท์ในการติดต่อประสานงานเป็นรายเดือนก็สามารถทำได้เช่นกัน แต่สิ่งที่สำคัญ กม. ต้องตระหนักไว้เสมอว่าหน้าที่ของ กม. คือทำงานเพื่อหมู่บ้านด้วยจิตสาธารณะเพื่อให้หมู่บ้านเข้มแข็ง หรือหากจะเปรียบเทียบให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นก็คือเมื่อบ้านของเรากรุงรังหรือสกปรกเราต้องช่วยกันเก็บกวาด เช็ดถูให้สะอาดน่าอยู่น่าอาศัย และปลอดภัย การเก็บกวาดบ้านของเราเองให้เราได้อยู่อาศัย **คงไม่ต้องให้ใครมาจ้างวานให้ทำหรือต้องให้ใครมาจ่ายเงินให้แล้วจึงจะทำ** ถ้าไม่มีใครจ้างแล้วไม่ทำหรือทำแบบขอไปทีหรือคิดว่าใครมีค่าตอบแทนคนนั้นก็ต้องทำ บ้านของเราก็คงต้องกรุงรังอยู่ต่อไป

(ร่าง)

ระเบียบคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

บ้าน... หมู่ที่... ตำบล... อำเภอ... จังหวัด...

ว่าด้วยกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน พ.ศ.

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๓๖ แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๕๑ คณะกรรมการหมู่บ้านโดยความเห็นชอบของนายอำเภอ จึงมีมติให้จัดตั้ง “กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน” ขึ้น เพื่อเป็นกองทุนในการบริหารจัดการและดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตลอดจนเพื่อกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน โดยมีหลักเกณฑ์และแนวทางการบริหารจัดการกองทุน ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการหมู่บ้าน หมู่ที่ ตำบล อำเภอจังหวัดว่าด้วยกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน พ.ศ.”

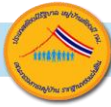
ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่น่าายอำเภอเห็นชอบเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่และหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

“กม.” หมายความว่า คณะกรรมการหมู่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่และตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านที่ กม. โดยความเห็นชอบของนายอำเภอมีมติให้จัดตั้งเพื่อเป็นกองทุนในการบริหารจัดการและดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของ กม. ตลอดจน เพื่อกิจการอันเป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

“นายอำเภอ” หมายความว่ารวมถึงปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอด้วย

ข้อ ๔ นายอำเภอแห่งท้องที่ที่หมู่บ้านตั้งอยู่เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้และมีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามระเบียบนี้ คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้ถือเป็นที่สุด

ข้อ ๕ รายได้ของกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน มาจากรายได้ ดังนี้

- ๑) เงินที่กลุ่มหรือองค์กรภายในหมู่บ้านจัดสรรให้
- ๒) เงินที่ได้รับการอุดหนุนจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๓) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- ๔) รายได้จากการจัดกิจกรรมของหมู่บ้าน

ข้อ ๖ การจัดทำบัญชีและเบิกจ่าย

- ๑) ให้ กม. ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ กม. ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ประชุมพิจารณาขอหมาย กรรมการหมู่บ้านไม่น้อยกว่า ๓ คน ทำหน้าที่เปิดบัญชี “กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน” ของหมู่บ้านกับธนาคารของรัฐในพื้นที่ การเบิกจ่ายเงินจากบัญชี ต้องมีกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมายให้เปิดบัญชีไม่น้อยกว่า ๒ คน เป็นผู้ลงนามเบิกจ่าย
- ๒) ให้ กม. ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ กม. ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ประชุมพิจารณาขอหมายกรรมการหมู่บ้านไม่น้อยกว่า ๒ คน และเหรัญญิกของ กม. รวมเป็น ๓ คน ทำหน้าที่จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายและเงินคงเหลือของกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน
- ๓) ในการมอบหมายหน้าที่ของกรรมการหมู่บ้าน ตามข้อ ๖ ๑) และ ๒) กรรมการหมู่บ้านผู้ที่ได้รับมอบหมายสามารถดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งได้เพียงตำแหน่งเดียว

ข้อ ๗ หลักเกณฑ์การใช้จ่ายเงินของกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน

- ๑) เมื่อ กม. พิจารณาเห็นว่า มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจากกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน ให้ประธานคณะกรรมการหมู่บ้านประชุม กม. เพื่อให้ความเห็นชอบการใช้จ่ายเงิน ทั้งนี้ ในการประชุมฯ ต้องมี กม. เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

ของกรรมการหมู่บ้านทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ การลงมติให้ใช้เสียงข้างมาก หากมีคะแนนเท่ากันให้ประธานคณะกรรมการหมู่บ้านมีสิทธิออกเสียงได้อีก ๑ คะแนนเป็นคะแนนชี้ขาด

๒) เมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจจัดประชุมเพื่อให้ความเห็นชอบการใช้จ่ายเงินได้ให้ประธานคณะกรรมการหมู่บ้านและกรรมการหมู่บ้านไม่น้อยกว่า ๒ คน ให้ความเห็นชอบให้ใช้จ่ายเงินได้ครั้งละไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท และในคราวประชุม กม. ครั้งต่อไป ให้แจ้งที่ประชุมรับทราบ

๓) กม. สามารถให้ความเห็นชอบใช้จ่ายเงินจากกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านได้ในกิจกรรม ดังต่อไปนี้

๓.๑) ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมของ กม.

๓.๒) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของ กม.

๓.๓) ค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการภายในหมู่บ้าน

๓.๔) ค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

๓.๕) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามที่ กม. กำหนด

๔) ในการเบิกจ่ายเงินจากกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านต้องมีเงินเหลือจ่ายในบัญชีไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของรายได้ทั้งหมดที่ได้รับในแต่ละปี เพื่อเก็บสะสมเป็นเงินทุนสำรองของหมู่บ้าน

๕) ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเกิดสาธารณภัยขึ้นในหมู่บ้านและไม่สามารถใช้จ่ายเงินจากแหล่งใดเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเยียวยาได้ ให้ กม. ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ประชุมเพื่อให้ความเห็นชอบในการใช้จ่ายเงินทุนสำรองของหมู่บ้านได้ การลงมติให้ใช้คะแนนเอกฉันท์ และในปัดตก กม. จะต้องหารายได้มาชดเชยเงินทุนสำรองของหมู่บ้านที่ได้ใช้ไปให้ครบตามจำนวนที่ได้ให้ความเห็นชอบดังกล่าว

ข้อ ๘ การตรวจสอบ

๑) ให้ กม. รายงานสถานะทางการเงินของกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านทั้งรายรับ รายจ่าย เงินคงเหลือ ต่อที่ประชุมหมู่บ้านทุกเดือนพร้อมปิดประกาศในสำนักงาน กม. หรือสถานที่ที่เห็นสมควรเพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบ

๒) นายอำเภออาจแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาตำบลละหนึ่ง คณะ ประกอบด้วยปลัดอำเภอประจำตำบลเป็นหัวหน้า ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำบล หรือผู้ที่นายอำเภอเห็นสมควร จำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน แต่ไม่เกิน ๗ คน มอบหมายให้มีหน้าที่ตรวจสอบการบริหารจัดการกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้านในตำบล แล้วรายงานให้นายอำเภอทราบทุก ๓ เดือน

ข้อ ๙ แนวทางแก้ไขปัญหาลุทธิประเพณีที่เกิดขึ้นจากการบริหารกองทุนกลาง พัฒนาหมู่บ้าน

๑) เมื่อมีปัญหา อุปสรรคใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการ กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน ให้ กม. ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ กม. ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ประชุม พิจารณาหาแนวทางแก้ไข การลงมติให้ใช้เสียงข้างมาก หากมีคะแนนเท่ากันให้ประธาน คณะกรรมการหมู่บ้านมีสิทธิออกเสียงได้อีก ๑ คะแนนเป็นคะแนนชี้ขาด

๒) หาก กม. ได้ดำเนินการตามข้อ ๙ ๑) แล้วแต่ไม่สามารถหาข้อ ยุติได้ ให้ประธานคณะกรรมการหมู่บ้านรายงานปัญหา อุปสรรคให้นายอำเภอทราบเพื่อ พิจารณาหาแนวทางแก้ไข ทั้งนี้ นายอำเภอต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่ วันที่นายอำเภอรับทราบ ความเห็นของนายอำเภอถือเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ลงชื่อ ผู้ประกาศ

(.....)

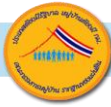
ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน

ลงชื่อ ผู้ให้ความเห็นชอบ

(.....)

ตำแหน่ง นายอำเภอ

ประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

บทที่ 9 การประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน

อำนาจหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาทในระดับหมู่บ้าน

คณะกรรมการหมู่บ้านมีอำนาจหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาทในระดับหมู่บ้านตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2530 ดังนี้

1. ลักษณะของข้อพิพาทที่จะทำการประนีประนอมข้อพิพาทนั้นๆ เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับ

1.1 คดีแพ่งทุกประเภท

1.2 คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้ ได้แก่

1.2.1 ความผิดฐานเอาชื่อหรือยี่ห้อในทางการค้าของผู้อื่นมาใช้

1.2.2 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

1.2.3 ความผิดฐานกระทำอนาจารธรรมดา

1.2.4 ความผิดฐานพาหญิงไปเพื่อการอนาจาร

1.2.5 ความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ

1.2.6 ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น

1.2.7 ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นโดยประมาท

1.2.8 ความผิดฐานเปิดเผยความลับในจดหมาย

1.2.9 ความผิดฐานเปิดเผยความลับของผู้อื่นที่รู้มาโดยหน้าที่

1.2.10 ความผิดฐานเปิดเผยความลับในทางอุตสาหกรรมและ

วิทยาศาสตร์

1.2.11 ความผิดฐานหมิ่นประมาทคนเป็น

1.2.12 ความผิดฐานหมิ่นประมาทคนตาย

1.2.13 ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

- 1.2.14 ความผิดฐานฉ้อโกงธรรมดา
- 1.2.15 ความผิดฐานฉ้อโกงประกอบด้วยเหตุพิเศษ
- 1.2.16 ความผิดฐานหลอกลวงคนให้ไปทำงาน
- 1.2.17 ความผิดฐานล้งซื้ออาหารหรือเข้าอยู่ในโรงแรมโดยไม่มีเงิน
- 1.2.18 ความผิดฐานชักจูงให้เด็กบาปญญาขายของโดยเสียเปรียบ
- 1.2.19 ความผิดฐานฉ้อโกงในเรื่องประกันวินาศภัย
- 1.2.20 ความผิดฐานฉ้อโกงเจ้าหนี้ที่จำนำ
- 1.2.21 ความผิดฐานฉ้อโกงเจ้าหนี้ธรรมดา
- 1.2.22 ความผิดฐานยกยอกทรัพย์สินธรรมดา
- 1.2.23 ความผิดฐานยกยอกทรัพย์สินในฐานะเป็นผู้จัดการ

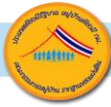
มรดกแทนเขา

1.2.24 ความผิดฐานยกยอกทรัพย์สินในฐานะเป็นผู้จัดการ
ทรัพย์สินตามคำสั่งศาล

- 1.2.25 ความผิดฐานยกยอกทรัพย์สินเก็บของตก
- 1.2.26 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินธรรมดา
- 1.2.27 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินชนิดพิเศษ
- 1.2.28 ความผิดฐานบุกรุกตามธรรมดา
- 1.2.29 ความผิดฐานบุกรุกโดยย้ายเครื่องหมายสังหาริมทรัพย์
- 1.2.30 ความผิดฐานเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในตัวอาคารของคนอื่น
- 1.2.31 ความผิดนอกเหนือจากที่กล่าวเมื่อผู้เสียหายและ

ผู้ต้องหาเป็นญาติกัน

1.2.32 ความผิดตามกฎหมายอื่นๆ เช่น พ.ร.บ. ว่าด้วย
ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

1.3 คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้าน ประนีประนอมข้อพิพาท

1.4 ข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิสำเนาในหมู่บ้าน

2. ขั้นตอนการประนีประนอมข้อพิพาทโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน

2.1 เกิดกรณีพิพาท

ลักษณะของข้อพิพาทที่จะทำการประนีประนอม

2.1.1 เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแ่งหรือความอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้

2.1.2 คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้าน ประนีประนอมยอมความ

2.1.3 ข้อพิพาทนั้นเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิสำเนาในหมู่บ้าน

2.2 คู่กรณีแจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านทราบ

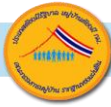
คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้ข้อพิพาทนั้นยุติลงในระดับหมู่บ้านให้แจ้งให้ผู้ใหญ่บ้านทราบ

2.3 ผู้ใหญ่บ้านแจ้งให้คู่กรณีทราบ มาตกลงทำบันทึก

ทั้งสองฝ่ายมาตกลงทำบันทึกยินยอมให้ กม. ประนีประนอมข้อพิพาทตามแบบบันทึกยินยอมให้ กม. ประนีประนอมข้อพิพาททำข้อบังคับฯ

2.4 ผู้ใหญ่บ้านนัดหมาย กม.

ผู้ใหญ่บ้านนัดหมายคณะกรรมการหมู่บ้านมาทำการประนีประนอมข้อพิพาท โดยไม่ชักช้า

2.5 กม. จัดหากรรมการประนีประนอมข้อพิพาท

คณะกรรมการหมู่บ้านจะมอบหมายให้กรรมการไม่น้อยกว่า 2 คน ดำเนินการทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาทแทนและเพื่อประโยชน์แห่ง การประนีประนอมข้อพิพาท คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคู่กรณีจะเชิญ บุคคลอื่นที่เห็นสมควร เข้ามาร่วมทำการประนีประนอมข้อพิพาทด้วยก็ได้

2.6 กรรมการประนีประนอมข้อพิพาททำการไกล่เกลี่ย

2.6.1 คณะกรรมการหมู่บ้านหรือกรรมการผู้ได้รับมอบหมายมี อำนาจดำเนินการประนีประนอมข้อพิพาท ดังนี้

1) สอบถามข้อเท็จจริงจากคู่กรณีและบุคคลอื่นที่เห็นว่า เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท

2) เชิญผู้เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อเท็จจริงในกรณีจำเป็น

3) ตรวจสอบเอกสารหรือวัตถุหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องตาม ความยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง

2.6.2 วิธีการประนีประนอมข้อพิพาท

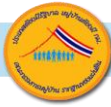
1) ให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่กรณี ณ ที่ทำการ ผู้ใหญ่บ้านหรือสถานที่อื่นที่ กม. จะเห็นสมควร

2) อาศัยหลักกฎหมายหรือจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นซึ่งไม่ ขัดต่อกฎหมาย

2.7 กม. ทำบันทึกหลักฐานในการประนีประนอมข้อพิพาท

2.7.1 ถ้าคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ให้ยุติการประนีประนอมข้อพิพาทนั้น และแจ้งให้คู่กรณีทราบ แล้วรายงานให้นายอำเภอท้องที่ทราบเพื่อ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

2.7.2 ถ้าคู่กรณีสามารถตกลงประนีประนอมกันได้ให้คณะกรรมการ หมู่บ้านทำสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้น 4 ฉบับ มีข้อความถูกต้อง

ตรงกัน ตามแบบสัญญาประนีประนอมยอมความแห่งหรือความอาญา (แล้วแต่กรณี) ทำข้อบังคับฯ และปฏิบัติดังนี้

1) อ่านและอธิบายข้อความให้คู่กรณีเข้าใจและให้ลงลายมือชื่อไว้ในสัญญา

2) ให้คณะกรรมการหมู่บ้านอย่างน้อย 2 คน ลงนามเป็นพยานในสัญญา

3) มอบให้คู่กรณีถือสัญญาไว้ฝ่ายละฉบับคณะกรรมการหมู่บ้านเก็บไว้หนึ่งฉบับและให้ผู้ใหญ่บ้านส่งอำเภอหนึ่งฉบับ

2.7.3 เมื่อดำเนินการประนีประนอมข้อพิพาทเสร็จเรียบร้อยแล้วไม่ว่าคู่กรณีจะตกลงหรือไม่ ให้คณะกรรมการหมู่บ้านบันทึกผลการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านไว้ทำยบันที่กยินยอมให้ประนีประนอมข้อพิพาทและมอบให้ผู้ใหญ่บ้านเก็บรักษาไว้เมื่อมีการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ให้มีการส่งมอบเอกสารประนีประนอมข้อพิพาทแก่ผู้ดำรงตำแหน่งใหม่

2.8 ผู้ใหญ่บ้านรายงานผล

2.8.1 ให้ผู้ใหญ่บ้านรายงานผลการประนีประนอมข้อพิพาทตามแบบรายงานประนีประนอมข้อพิพาททำข้อบังคับฯ แก่นายอำเภอทุกเดือนในวันประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

2.8.2 ในกรณีที่คู่กรณีตกลงประนีประนอมยอมความกันได้ ให้ผู้ใหญ่บ้านส่งสัญญาประนีประนอมยอมความที่ได้จัดทำไว้ จำนวน 1 ฉบับ พร้อมกับแบบรายงานผลตามข้อ 2.8.1 ให้แก่นายอำเภอทุกเดือนในวันประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

สัญญาประนีประนอมยอมความแพ่ง

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

.....ผู้ร้อง

ระหว่าง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้อพิพาทเรื่องนี้ผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความแพ่ง ดังมีข้อความต่อไปนี้

ข้อ ๑.....

.....

ข้อ ๒.....

.....

ข้อ ๓.....

.....

สัญญาประนีประนอมยอมความฉบับนี้ทำขึ้น ๔ ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน ผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้อ่านและเข้าใจข้อความดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

ลงชื่อ.....ผู้ถูกร้อง

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน พยาน

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน พยาน

สัญญาประนีประนอมยอมความอาญา

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

.....ผู้ร้อง

ระหว่าง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้อพิพาทเรื่องนี้ผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความอาญา ดังมีข้อความต่อไปนี้

ข้อ ๑.....

.....

ข้อ ๒.....

.....

ข้อ ๓.....

.....

สัญญาประนีประนอมยอมความฉบับนี้ทำขึ้น ๔ ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน ผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้อ่านและเข้าใจข้อความดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

ลงชื่อ.....ผู้ถูกร้อง

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน พยาน

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน พยาน

บันทึกยินยอมให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

.....ผู้ร้อง

ระหว่าง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ผู้ร้อง อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....

ผู้ถูกร้อง อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....

ผู้ร้องและผู้ถูกร้องมีความประสงค์ให้คณะกรรมการหมู่บ้านทำการ

ประนีประนอมข้อพิพาทดังกล่าว

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

ลงชื่อ.....ผู้ถูกร้อง

คำสั่งผู้ใหญ่บ้าน

☐ ข้อพิพาทไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๔

☐ ข้อพิพาทเข้าหลักเกณฑ์ข้อบังคับฯ ข้อ ๔ มอบคณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท

ลงชื่อ.....ผู้ใหญ่บ้าน

ผลที่สุดของข้อพิพาท

☐ ตกลงกันได้โดยคู่กรณี

☐ ไม่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ

☐ ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ

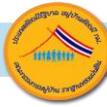
☐ ตกลงกันไม่ได้จึงแจ้งให้คู่กรณี

☐ ไปตกลงกัน ณ ที่ว่าการอำเภอ

☐ ไปดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน

แบบรายงานประนีประนอมข้อพิพาท

ประจำเดือน.....

บ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

จำนวน คดี ทั้งหมด	ประเภทคดี		ผลการประนีประนอมข้อพิพาท				หมายเหตุ
			คดีแพ่ง		คดีอาญา		
	คดีแพ่ง (จำนวน)	คดีอาญา (จำนวน)	ตกลงกันได้ (จำนวน)	ตกลงกัน ไม่ได้ (จำนวน)	ตกลงกันได้ (จำนวน)	ตกลงกัน ไม่ได้ (จำนวน)	

ตรวจถูกต้อง

ลงชื่อ.....ผู้ใหญ่บ้าน
(.....)

บทที่ 10 บทสรุป

จากข้อมูลทั้งหมดที่ได้นำเสนอให้ผู้อ่านได้ศึกษาในคู่มือฉบับนี้ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยของเราจัดรูปแบบการปกครองออกเป็น ราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกครองท้องถิ่นที่กับองค์กรปกครองท้องถิ่น นั้น แม้จะมีพื้นที่ส่วนใหญ่ทับซ้อนกันอยู่บ้าง แต่อำนาจหน้าที่ของแต่ละองค์กรนั้น กฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า แต่ละองค์กรมีหน้าที่อย่างไร แล้วต้องทำงานร่วมกับต่อไปอย่างไร เพื่อให้พี่น้องประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

ส่วนในระดับหมู่บ้านซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญและเป็น **“จุดแตกหัก”** ของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบาย โครงการหรือกิจกรรมของทุกภาคส่วนนั้น มีกลไกหลักสำคัญของหมู่บ้านที่จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนภารกิจของทุกภาคส่วนให้เป็นไปตามเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของพี่น้องประชาชน คือ **“คณะกรรมการหมู่บ้าน”** หรือ **กม.** ซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่หลักในการช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมในหมู่บ้านร่วมกับทุกภาคส่วนรวมทั้งบูรณาการจัดทำ **“แผนพัฒนาหมู่บ้าน”** ทั้งนี้ หากพิจารณาหน้าที่ของ กม. ให้ดีแล้วจะเห็นว่า กฎหมายกำหนดให้ กม. ทำหน้าที่เสมือนเป็น **“คณะรัฐมนตรีของหมู่บ้าน”** ที่คอยทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่มีพื้นที่ดำเนินการในหมู่บ้านให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพื่อลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ชั้นศาล

ดังนั้น หากทุกภาคส่วนเข้าใจบทบาทของ กม. ร่วมพัฒนาศักยภาพและมอบภารกิจที่มีพื้นที่ดำเนินการในหมู่บ้านให้ กม. รับผิดชอบหรือร่วมรับผิดชอบ รวมทั้ง กม. เองมีความรู้ และเข้าใจบทบาทของตนเองอย่างถ่องแท้แล้ว เชื่อแน่ว่าการขับเคลื่อนทุกภารกิจในหมู่บ้านจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด หมู่บ้านซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของประเทศก็จะเกิดความเข้มแข็งและพร้อมเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงในที่สุด

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง วันคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ถือเป็นกลไกของหมู่บ้านที่ใกล้ชิดประชาชน รู้และเข้าถึงข้อมูล สภาพพื้นที่ ปัญหาและความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านดีที่สุด ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๖ ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้าน เกี่ยวกับการกิจที่จะต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ต่อมาเพื่อให้การบริหารจัดการในหมู่บ้านสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคมกระทรวงมหาดไทย จึงได้ปรับปรุงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ให้มีโครงสร้างที่เปิดโอกาสให้ผู้แทนจากทุกกลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมและกำหนดให้มีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำและให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและปฏิบัติตามหน้าที่อื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือที่นายอำเภอมอบหมาย หรือที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ นอกจากนี้ ยังเป็นองค์กรหลักที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับ องค์กรทุกภาคส่วน ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๑ เป็นต้นมา

จากอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ข้างต้น ซึ่งมีความหลากหลาย ครอบคลุม โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ทำหน้าที่บูรณาการการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านให้มีเอกภาพ หมู่บ้านมีความเข้มแข็ง ก่อประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและที่ผ่านมามีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ได้มุ่งมั่นทุ่มเทเสียสละทำงานตามอำนาจหน้าที่ด้วยจิตสาธารณะจนสามารถสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่หมู่บ้านได้เป็นจำนวนมาก และเมื่อหมู่บ้านเข้มแข็งแล้ว ก็จะส่งผลให้เกิดความเป็นปึกแผ่นของแผ่นดินรวมทั้งส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหา และพัฒนาประเทศโดยรวมด้วย ดังนั้น เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและเพื่อแสดงให้เห็นว่า ทุกภาคส่วนเล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) กระทรวงมหาดไทย จึงประกาศกำหนดให้วันที่ ๙ มีนาคม ของทุกปี เป็นวันคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)

ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔

ชวรัตน์ ชาญวีรกูล

(นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายศิริพงษ์	ห่านตระกูล	อธิบดีกรมการปกครอง
นายสถาพร	ศิริภักดี	รองอธิบดีกรมการปกครอง
นายอภิชาติ	เทียวพานิช	รองอธิบดีกรมการปกครอง
นายชูเกียรติ	มูททากาญจน์	รองอธิบดีกรมการปกครอง

คณะผู้จัดทำ

นายสุวิทย์	คำดี	ผู้อำนวยการสำนักบริหารการปกครองท้องที่
นายอนันต์	นาคนิยม	ผู้อำนวยการส่วนพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องที่
นายปรีชา	ดิลกพรเมธี	หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาการบริหารงานท้องที่
น.ส.สุภาพ	แสนมี	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานท้องที่
น.ส.อุทัย	โคตรตะ	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
นายอมร	ดอกไม้	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
นายธีระวัฒน์	เตชะสุข	เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ
นางสำออง	ประสงค์ศรี	เจ้าหน้าที่ปกครองชำนาญงาน
นางสุภาวดี	แสงสินธุ์	เจ้าหน้าที่ปกครองชำนาญงาน
น.ส.กัลยารัตน์	ด่านจารุพงศ์	ลูกจ้างประจำหน่วยงานภาษี

ภาพปก

นายเอกชัย	สงวนให้	นายช่างภาพชำนาญงาน
-----------	---------	--------------------

แบบปก

นายอมร	ดอกไม้	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
--------	--------	---------------------------

“..การทำงานด้วยน้ำใจรักต้องหวังผลนั้นเป็นสำคัญ
แม้จะไม่มีใครรู้ใครเห็นก็ไม่น่าวิตก
เพราะผลสำเร็จนั้นจะเป็นประจักษ์พยานที่มั่นคง
ที่พูดเช่นนี้เหมือนกับสอนให้ปิดทองหลังพระ
การปิดทองหลังพระนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็นก็ต้องปิด
ว่าที่จริงแล้วคนโดยมากไม่ค่อยชอบปิดทองหลังพระกันนัก
เพราะนึกว่าไม่มีใครเห็น
แต่ถ้าทุกคนพากันปิดทองแต่ข้างหน้า
ไม่มีใครปิดทองหลังพระเลย
พระจะเป็นพระที่งามบริบูรณ์ไม่ได้”

พระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
25 กรกฎาคม 2506

คณะกรรมการหมู่บ้าน
รากฐานกม.
ของแผ่นดิน

สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
โทร. 0-2629-8307 - 14 ต่อ 502-505 โทรสาร 0-2629-8307 - 14 ต่อ 506